БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилеттинген

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1969 ч. АПРЕЛЬ 2
СРЕДА
№ 78 (7924).

Өртээ 2 көп.

Совет-алжир чугаалажыышкыннар доозулган

АЛЖИР, март 31. (СЭТА-ның тускай корр). ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Н. В. Подгорный АУДР-ниң Революстуг Чөвүлелиниң Даргазы, Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Х. Бумедьен-биле ужурашкан.

Ужуражыышкын чүректиң ханызындан найыралдыг эрткен. Аңаа Н. В. Подгорный биле Х. Бумедьен ийи талага сонуурганчыг айтырыгларның талазы-биле санал-оналын чугаалашкан.

• • •

АЛЖИР, март 31. (СЭТА). ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Н. В. Подгорныйның, Алжир Улус Демократтыг Республиканың Революстуг Чөвүлелиниң Даргазы, Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Хуари Бумедьенниң чугаалажыышкыннары доозулган.

Ийи талалыг совет-алжир харылзааларының айтырыгларының болгаш делегейниң чамдык айтырыгларының талазы-биле санал-онал чугаалажырын үргүлчүлээн.

Каттышкан совет-алжир дыңнадыгны үндүрерин дугурушкан. Дыңнадыгны парлалгага үндүрер.

• • •

АЛЖИР. (СЭТА). ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Н. В. Подгорный Алжирге аян-чоруун дооскаш, дүүн Мароккоже чорупкан.

Алжир аэродромунга Н. В. Подгорныйны АУДР-ниң Революстуг чөвүлелиниң даргазы Х. Бумедьен болгаш албанның өске-даа кижилери үдээн.

ЧАРЫШ ТУГУН БЕДИК ТУДАР

Республиканың көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери В. И. Лениниң төрүттүнгенинден бээр 100 чылынга болгаш Совет Тываның 25 чыл оюнга чедиишкиннинг ужуражыры-биле социалистиг хүлээлгелерни алган. Хүлээлгелерни баштай колхозчуларның, совхозтар ажылчыннарының нийти хуралдарынга, көдээ ажыл-агый мурнакчыларының слёттарынга чугаалажып, хүлээп алган. Ооң соонда СЭКП Тыва обкомунуң V пленуму бадылаан.

Хүлээлгелер алдынган болгаш сорулгалар тодараттынган. Ынчалза-даа ол дээрге ажыл-херектиң эгези, а ам кол айтырыг оларны амыдыралга боттандырар дээш организастыг хемчеглерни алыры болур.

1969 ЧЫЛДА ТАРАА БҮДҮРЕРИН 250-270 МУҢ ТОННА ЧЕДИРЕР. ТАРАА КУЛЬТУРАЛАРЫНЫҢ ГЕКТАР БҮРҮЗҮНДЕН 11 ЦЕНТНЕР, ООҢ ИШТИНДЕ СУГГАРЫЛГАЛЫГ ЧЕРЛЕРДЕН 15 ЦЕНТНЕР ДҮЖҮТТҮ АЛЫР. КҮРҮНЕГЕ ТАРАА САДАРЫНЫҢ БЕШ ЧЫЛ ПЛАНЫН КҮҮСЕДИР БОЛГАШ БЕШ ЧЫЛ ПЛАНЫНЫҢ ТӨНЧҮЗҮНДЕ ТӨРЭЭН ЧУРТКА ПЛАНДАН АЖЫР 150.000 ТОННА ТАРААНЫ БЭЭР. Хүлээлгелерде чүгле тараа культураларын эвес, картофель, ногаа болгаш мал чеми культураларының талазы-биле тодаргай сорулгаларны база айыткан.

Чер ажылының талазы-биле социалистиг хүлээлгелерни чедиишкиннинг күүседири часкы хову ажылдарын канчаар чорударындан кол хамааржыр. Ам республиканың колхозтарынга болгаш совхозтарынга часкы тарылга ажылын эгелээри мырыңай чоокшулап келген. Аңаа белеткелдиң байдалы кандыгыл? Ажыл-агыйлар часкы хову ажылдарын чорударының ажылчын планын кылып, чугаалажып турар. Ынчалза-даа бөгүн ховуже үнеринге белен сен бе дээр болза, ону бүрүн харыылаптар колхоз, совхоз ховар. Чамдык дээре дээн ажыл-агыйларда техника, үрезин белен-даа болза, хову турлаглары белеткеттинмээн, механизаторлар чедишпес болгулаар.

Часкы тарылгага кол чепсек трактор болур. тракторлар септелгезиниң планы ам 80 хире хуу күүсеттинген азы 200 ажыг трактор ам-даа септелгеден үнмээн. Тарылгага херек өске көдээ ажыл-агый машиналарының септелгези база доозулбаан. Шөлдерже өдек соорттүлгезиниң планы орту кирбээн. Бүгү культураларның үрезиннерин апрель 1-ге чедир чажар шынарынга чедирер деп социалистиг хүлээлгеде айыткан болза, мону күүсетпээн ажыл-агыйлар хөй.

Амгы үеде колхозтарда, совхозтарда часкы хову ажылдарынга белеткелдиң хыналдазы чоруп турар. Сорулга чүл дизе, хыналдадан илерээн четпестерни ол дораан чайладырының боттуг хемчеглерин ап, бо хүннерде бүгү белеткелдерни доозары болур.

Мал ажылын хөгжүдер талазы-биле хөй чүүлдер хүлээлгелерде айыттынган. Малдың баш санын өстүрбүшаан, ооң продукциязын күрүнеге садарын чүгле план күүседир эвес, харын ажыр күүседир сорулга салдынган: ПЛАНГА НЕМЕЙ КҮРҮНЕГЕ 800 ТОННА ЭЪТТИ, 1000 ТОННА СҮТТҮ, 300 ТОННА ДҮКТҮ САДАР. БО ЧЫЛЫН СААР ИНЕК БҮРҮЗҮНДЕН ортумаа-биле 1500 кг сүттү СААР, ХОЙ САНЫНДАН 2,3 КГ ДҮКТҮ, төрүүр дагаа бүрүзүнден 150 ЧУУРГАНЫ АЛЫР.

Эрткен чылын мал чемнерин эвээш белеткеп алганывыстың, чамдык ажыл-агыйларның кыштаглаашкынга четпес белеткелдиг киргениниң база кыштың берге болганының уржуундан бо кыжын нийтиниң малынга когарал хөй болганы билдингир. Ынчалза-даа хүлээлгелерни күүседиринге бисте курлавырлар болгаш аргалар бар.

Бо дугайын мурнакчы бригадаларның, фермаларның, сураглыг кижилерниң көргүзүглери херечилеп турар. Улуг-Хем районда «Улуг-Хая» совхозтуң Эжимде № 1 хойжу бригадазының, Өвүр районда «Торгалыг» совхозтуң Чозада хойжу бригадазының хой малы кыштаглаашкынны хүр эртип турар болгаш чаш төлү бүрүн менди. «Тээли» совхозта С. Эрелчин, Чөөн-Хемчик районнуң «Искра» колхозунда Х. Кожуунмай, М. Намчал ышкаш кыштаглаашкынны могаг чок күш-ажылы-биле, арга-дуржулгазы-биле хүр эртирип, чүс-чүс хураганнарны эки ажаап доруктуруп турар хойжулар ажыл-агый бүрүзүнде бар. «Межегей» совхозтуң сүт-бараан фермалары кышкы үеде сүт саалдазын кудулатпаан.

Кыштаглаашкын ам частың берге байдалынче шилчип, малчыннарның чымыштыг ажыл-ижи уламчылавышаан. Ажыл-агыйларның удуртукчулары, тускай эртемниглери болгаш хой-нийти организациялары мал ажылынче кичээнгейни бичиндаа суларатпайн, ылаңгыя часкы одарларже организастыг шилчииринин белеткелин чорудар болгаш малчыннарның амыдырал чуртталгазынче, культурлуг хандырылгазынче онза кичээнгейни салыр херек.

Партия, профэвилел болгаш комсомол организацияларының сорулгазы — социалистиг хүлээлгелерни көдээниң ажыл-ишчи бүрүзүнге таныштырары, колхоз, совхоз болгаш бригада, ферма бүрүзүнде, малчын болгаш тараажы бүрүзүнде алдынган хүлээлгелер канчаар күүсеттинип, нийти сорулгалар-биле канчаар дүгжүп турарын хынаары, тайылбырлаары болур.

Ам чылдың бирги кварталы доозулган. Мал ажылынга квартал планы канчаар күүсеттингенинин түңнелин үндүрүп, бүдүрүлге хуралдарынга чугаалажыры, четпестерни илередири, ооң чылдааганын тывары, чорудар хемчеглерин ажылдап кылыры чугула. Ооң-биле кады мурнакчыларның ажылын бедии-биле үнелеп, мораль болгаш материал талазы-биле идиг бериишкиниң хемчеглерин алыр херек.

1969 чыл—алдарлыг юбилейге чедиишкиннинг ужуражырының белеткелинге шиитпирлиг чыл болур. Көдээ ажыл-агыйга социалистиг чарышты калбартыр, ооң чорудулгазын боттуг организастаар, чаагай үре-түңнелдиг болурун чедип алыр херек. Бо дээрге көдээниң партия, профэвилел болгаш комсомол организацияларының эң чугула болгаш харыысалгалыг сорулгазы. Ынчангаш чарыштың тугун чер болганга улам бедик тудар!

Чоокку белеткелдер

ТАРЫЛГАГА БЕЛЕН

Барыын-Хемчик районнуң «Большевик» колхоз колдуунда мал ажылдыг артель. Барлык унунда шынаалар, суггарып болур шөлдер чер ажылынга таарымчалыг. Малдың продуктулуун бедидеринге, ооң баш санын көвүдединге чер ажылының ажык-дузазы улуг. Партия комитеди, колхоз баштаар чери тарымал культураларның дүжүдүн бедидер дээш, часкы хову ажылдарынга белеткелди хынамчалыг чоруткан.

Колхоз баштаар чериниң даргазы А. Д. Шаалының «Шынның» корреспондентизинге чугаалааны болза:

—Чоокку хүннерде колхозта суггатчыларның хуралын эрттирген. Тараа болгаш мал чеми культураларны тарыыр шөлүвүс 2900 гектар, ооң 1200 гектарын суггарар. Эрткен чылын 1 га суггаттыг черден 12 центнер дүжүт ажаатдынган. Бо чылын агрохимиктиг өске-даа ажылдарны калбарткаш, 1 га суггаттыг черден 16 центнер тараа алырын колхозчулар шиитпирлээн.

Суггатчылар тус-тус звенолары тургузуп, социалистиг чарышче бот-бодун кыйгырышкан. Хоочун суггатчыларга тускай класстың тыпсып, бедик мергежилди чедип алган, үре-түңнелдиг ажылдыг болган кижилерге тывыскан кла-зының аайы-биле немелде төлевирин бээрин шиитпирлээн. Соолгу үш чылдарның түңнелин барымдаалап, Донгак Кызыл-оолга, Донгак Темир-оолга, Хомушку Конгарга бирги, ийиги класстың суггатчылары атты тывыскан. Өске тараажыларга бодаарга, класс чедип алган суггатчылар шалыңынга 25, 10 хуу немелде төлевирин алырлар.

Үрезинни чажар шынарынга чедирген. Тараа культуразындан аңгыда чаңгыс чылдың үнүштериниң, картофель болгаш ноганың үрезинни база бүрүн белеткеттинген. Чижээ, эзте тарыыр помидорнуң рассадазын тараан. Шөлдерни чемишчилап, өдекти четчирип-биле төккен. Минералдыг чемишчидилге бүдүмелдерин база курлап алган.

Хову ажылынга кирер тракторларның болгаш өске-даа техниканың септелгезин механизаторлар эрте дооскан. Ам чүгле чаңгыс тракторнуң багай септээни илерээн, белен эвес техника чүгле ол.

Тарылганың ажылчын планын база тургускан. Механизаторлар ийи ээлчег ёзугаар ажылдаар болгаш оларны четчелээн.

Тараажыларның ажылдаарынга таарымчалыг байдалды тургузары онза чугула. Ынчангаш турлагларны белеткеп, механизаторларның амыдырал, культура хандырылгазының айтырыгларын амдыгааштап шиитпирлеп, кижи бүрүзү тарааның бедик дүжүдүн алыр дээш харысалгалыг болурун, ол улуг херекке үлүүн киириштирерин чедип алыр сорулга тургустунган.

ХЫНАЛДА БРИГАДАЛАРЫ

Партияның Таңды райкому, районнуң улусчу контроль комитеди болгаш көдээ ажыл-агый эргелели часкы хову ажылдарынга белеткелдерни хынаар бригадаларны тургускан. Ол бригадаларның составынга партия райкомунуң болгаш райкүүскомнуң ажылдакчылары, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери, улусчу контролёрлар кирген. Хыналда бригадалары районнуң бүгү ажыл-агыйларынче үнүпкен. Олар техниканың белен байдалын, үрезин белеткелин болгаш хову турлагларын хынап көөрлер.

Хыналданың түңнелдерин партия хуралдарынга чугаалажыр. Бригадалар четпестерни илередир талазы-биле ажыл-агыйлар удуртукчуларынга практиктиг дуза көргүзер. Часкы тарылгага белеткелдерни дүрген доозарының талазы-биле хемчеглерни ажылдап кылыр.

Апрельдиң 10-га чедир бүгү техниканы хову турлагларынче үндүрер сорулганы районнуң тараажылары болгаш механизаторлары боттарының мурнунга салып алган.

Малчыннарның чедиишкини

Тес-Хем районнуң ажыл-агыйлары бо чылын мал кыштаглаашкынын чедиишкинниг эрттирген болгаш малдың чаш төлүн чидириг чокка камгалап ап турар.

Ооң иштинде «Чодураа» көдээ ажыл-агый артелиниң малчыннары 5 муң 370 хойнуң 5452 хураганын бүрүнү-биле камгалап ап, азы 82 хураганны артыкка алган.

Колхозтуң хойжу бригадаларының аразында социалистиг чарыштың бирги черинде ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутады Иван Данзырынның удурткан бир дугаар хойжу бригада чорул, 2649 хойдан 2716 хураганны алган. Ында коммунист малчын Иван Чамзын-оолдуң хойлары шупту оолдапкан. Ол чүс хойга онаалтыр 108 хураганны, олла бригадада Борис Сыраг чүс хойдан-на 104 хураганны алган. Хойжу Данзырын Өмчүрнүң түңнели оон-даа эки. Ол болза 400 хойдан 446 хураганны, тодаргайлаарга чүс хойга онаалтыр 101 хураганны алган.

Бригадалар аразында чарыштың ийиги болгаш үшкү черлерин ийи, үш дугаар хойжу бригадалар ээлеп турар. Ийиги бригадада Оюн Ивыда, үшкү бригадада Барник Кежик оларның түңнелдери бо чылын база-ла эки болгулаан. Амгы үеде малдың байдалы колхозта эки.

«Ак-Эрик» колхозтуң хоюнуң 82 хуузу төрүпкен. Ам төрээн чүс хойга онаалтыр 113 хураган ол ажыл-агыйда камгалап алдынган.

Эрзин райондан медээлер

Эрзин районда «Коммунизмче орук» колхозтуң № 2 хойжу бригадазының ажыл-ишчилери малдың чаш төлүн менди камгалап алыр дээш кызымак ажылдап турар. Бо хүннерде Ч. Дамдин 357 төрээн хоюндан 357 хураганны, Б. Дакты 340 хойдан 343-тү, К. Чигжит 313 хойдан 326 хураганны камгалап алганнар. Мал оолдаашкыны түлүктевишаан.

• • •

Район төвү Эрзин суурнуң албан организация черлери бо чылын ында ортумак школаның одаар ыяш белеткелинге идепкейлиг киржип, шеф дузаламчызын көргүзүп турар. Райпо коллективи 50 кубометр ыяшты белеткээш сөөртүп эккеп берген. Иштики херектер министерствозунуң район салбыры 31, саң килдизи 15 кубометр ыяшты белеткээш школа дирекциязынга дужаап берген. Ол ышкаш орук участогу, амыдырал хандырылга комбинады, мал эмнелгези ыяш белеткелинге кирипкен.

Н. МАЖАА.

ТЕРЕ—ХӨЛДҮҢ САРЛЫКЧЫЗЫ

«Тере-Хөл» колхозтуң Боом деп черде сарлык кадарчызы, хоочун малчын Иван Максимович Банданның кодазында 385 сарлыктары бо кышты хүр ашкан. Хар улуг, мал чеми ховар-даа турган болза, малчын өг-бүле дузалакчы кадарчызы В. Кенден-биле берге үеден нийтиниң малын менди камгалап ап шыдааннар.

Чоокта чаа ол коданга чордувус. Бо удаада сарлыктарны И. Бандан боду кадарып үнген болду. Хүн ээн орайтай бергиже чедир кадарган, сарлыктарын аал чанынче чоокшуладып кааш, чанып кээрге, ооң ажыл-агыйының дугайын чооргешкен бис. Өг-бүле 1951 чылда колхозтуң мал ажылынга кирген болду. 18 чыл дургузунда хоомай эвес дуржулганы шиңгээдип ап, төрээн колхозунуң экономиказынга төлептиг салыышкынын киирген ер.

М. САНЧАЙ.

ЧУРУКТА: И. БАНДАН сарлыктарын суггарып чор.

Ю. КОСАРЬКОВТУҢ фотозу.

ССРЭ-НИҢ ЧАЗААНЫҢ МЕДЕГЛЕЛИН СОВЕТ УЛУС ДЕТКИП ТУРАР

Хоочун солдат мен. Ынчангаш 1945 чылдың болуушкуннарын утпас-тыр мен. Совет шериглер фашистиг эраатанны туюлунга чедир чылча шапкаш, кыдат улуска дузалажы берген, ынчан кыдат улус япон дайынзырак эжелекчилериниң дарлалының хилинчектиг човаңын эдилеп турган болгай. Бистиң дузаламчывыс кыдат революцияның тиилээринге шиитпирлиг-биле ужур-дузалыг болган дээр болза, хөөредиг болбас.

Амгы кыдат удуртукчуларның совет девискээрни булаажып турары совет кижи бүрүзүнге хорадаңчыг-дыр. Совет чазактың медеглелин чалбыыштыг деткип тур бис. Бистиң кызыгаарларывыска дээп болбас!—деп, совет улус бүзүрелдиг болгаш ылап медеглеп тур.

И. КОСТИН,
Совет Эвилелиниң Маадыры, машина заводунуң ажылчыны.

МОСКВА.

• • •

В. И. Лениниң чагыгларынга шынчы бистиң чуртувус совет-кыдат найыралды быжыглаар бүгү чүүлдерни кылып келген. Национал хосталга дээш кыдат улустуң демиселинге, социализмниң экономиктиг үндезиннерин ооң тургузарынга бүгү талалыг, калбак дузаламчыны бистиң чуртувус көргүзүп келген.

ССРЭ-ниң чазааның медеглели күш-ажылга ынак кыдат улуска ханы хүндүткелдиг. Ында кызыгаар айтырыгларының талазы-биле катап консультациялар кылып эгелээр, тыптып кээп турар бүгү чөрүлдээлерни чугаалажыышкыннар кылыр арга-биле шиитпирлээр деп саналдаанынга байыр чедирбейн барып болбас. Совет чазак чугаалажыышкыннар кылырынга кезээде белен, ындыг болза-даа чепсек көөргедип, хажагай негелделер салып турган бистиң-биле чугаалажырын кымга-даа чөпшээревес бис.

Азербайджан ССР-ниң Эртемнер академиязының президентизи, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры Р. Г. ИСМАЙЛОВ.
(СЭТА).

БАКУ.

• • •

Совет кижилерниң кыдат улусту үнелеп турарының төөгү талазы-биле бүзүрелдиг барымдааларын, ёзулуг интернационалчы мөзүлүүн ССРЭ-ниң чазааның медеглелинде чугаалаан-дыр.

Совет улуска удур, бистиң күрүне кызыгаарларының бүдүн турарынга удур Мао . Цзэ-дун бөлүүнүң кандыг-даа чимзениишкиннери шиитпирлиг ойтур шавыышкынга таваржыр деп чүвени медеглел тодуг болгаш бүзүрелдии-биле демдеглээн.

Совет чазактың медеглели—делегейге тайбыңны камгалаарынга, бүгү улустар-биле найыралдыг турарынга сонуургалдыг совет улустуң үнү ол.

В. КАРАПЕТЯН,
техниктиг эртемнерниң кандидады.

МОСКВА.

• • •

Кыдат чөңгээчилерниң совет-кыдат кызыгаарга дүржок үүлгедиглер кылганын бодап кээримге-ле, КУР-нуң тургустунганының төөгүзү сагыжымга чайгаар кире хонуп келир-дир. Даштыкы дарлалдың илчирбезин Кыдаттың улузунуң үзе шапкаш, ап октаптарынга совет улус дуза чедирген, ооң соонда экономиказын хөгжүдеринге улуг дузаны көргүскен болгай.

Ам Мао Цзэ-дунуң бөлүү ол бүгүнү балап кааптар деп оралдажып турар-дыр. Бистиң улустарывыстың найыралын бузар дээш ол бөлүк падын барап турар. ССРЭ-ниң ыдыктыг кызыгаарынга ооң халдаашкыннар кылып турары— социализмге удур, тайбыңның херээнге удур кара сагыштыг бодал дивес арга чок.

Совет чазактың медеглели угаан-сарыылдың үнү-дүр. Совет Эвилелинге чепсек көөргедип чугаалажыр дээн бүгү оралдажыышкыннар бууруаар, чылча шаптырар деп чүвени олар утпаза чогуур. Бистиң улузувустуң тура-соруу ындыг, чурттуң бүгү ажылчы чоннарының тура-соруун илергейлеп турар, Совет чазактың шынчы туружу шак ындыг.

Е. КОЗАК,
УССР-ниң уран чүүлдериниң алдарлыг ажылдакчызы, композитор.

ЛЬВОВ.

ЗОНА БҮРҮЗҮНГЕ ТААРЫШТЫР

Бистиң чуртувустуң зона бүрүзүнүң бойдус-климат байдалынга таарышкан машиналар системазы тургустунган. Көдээ ажыл-агыйны дески механизастаарынга ажыглаар техниканың хевирлери, маркалары тодараттынган. Чаа машиналарны хуваарда зоналарга тааржырының принцивин база ыяап-ла барымдаалаар.

Ындыг турбуже машиналар садып алырының чагыгларын кылырда болгаш машина фондуларын хуваарда, оларның зоналарга тааржырын бодаар принципти чамдыкта барымдаалавайн барып турар деп чүве хыналдадан илерээн. Ооң уламындан ажыл-агыйларга чогумча чок, ук девискээрге ажыглаар кылдыр мырыңай таарыштырбаан машиналар оларга келгилеп турар. Хуваалда ындыг болурга, дериглерни ажыглаарынга болгаш септээринге бергелер таваржып, бүдүрер артык кезектер саны көвүдеп турар.

ССРЭ-ниң Көдээ ажыл-агый министерствозу болгаш Бүгү-эвилелдиң «Сельхозтехника» каттыжыышкыны ол четпестерни чайладыр хемчеглерни боттарының кады үндүрген шиитпиринде төлевилээн. Чагыгларны ажыл-агыйларның шын кылырынга үргүлчү дуза чедирерин, техниканы девискээрлерге тааржыр аайы-биле чедирип бээр саналдарны төлевилеп эгелээрин эвилелдешкен республикаларның көдээ ажыл-агый министерстволарынга болгаш «Сельхозтехника» каттыжыышкыннарынга даасан. Ол саналдарны бо чылдың август 1-ге чедир киирген турар ужурлуг. Зона бүрүзүнге таарыштыр «Көдээ ажыл-агый техниказының каталогун» парлап үндүрер ажылды чоокку үеде эгелээр деп шиитпир база үнген. Тракторларның болгаш көдээ ажыл-агый машиналарының чыл фондуларын эвилелдешкен республикаларның аайы-биле хуваарда, моон соңгаар чер-черниң байдалынга таарыштыр төлевилээн «машиналар системазын» шыңгыы барымдаалаары эргежок чугула.

Ол шиитпирлерни чайгылыш чок күүседири колхоз, совхозтарга чаа техниканы улам эки ажыглаарынга, машиналарны ажаарынга болгаш септээринге үндүрер чарыгдалдарны эвээжедиринге дуза болур.

(СЭТА-ның корр).

ССРЭ-ниң Садыг министерствозунда

1969 чылдың апрель 1-ден эгелээш үүрмектеп садар бараанннар өртээн:

— чымчак удазыннардан база чүүл-бүрү удазыннар-биле болгаш химия удазыннары-биле холуштур ындыг удазыннардан бүдүрген эр, херээжен ук кылыгларның өртээн ортумаа-биле 20 хуу;

— котоннуг машиналарга бүдүрген капрон уктарның өртээн ортумаа-биле 10 хуу;

— Өңнүг телевидение телевизорларының өртээн 24,6 хуу чиитедир.

ВДР-ниң элчин черинге ужуражыышкын

Март 31-де төп солуннарның, СЭТА-ның, ПМА-ның, радионуң төлээлекчилери Вьетнам Демократтыг Республиканың ССРЭ-де элчини Нгуен Тхо Тян-биле ужурашкан.

Америк эжелекчилерниң болгаш оларның Сайгонда чалчаларының шериг баазаларынга, даянып черлеринге Мурнуу Вьетнамны хостаарының национал фронтузунуң чепсектиг күштериниң чаа-чаа согуушкуннарны таварыштырганынга холбаштыр Мурнуу Вьетнамда байдалды журналистерге элчин чугаалаан. ВДР-ниң болгаш Хосталганың национал фронтузунуң Парижте чугаалажыышкыннарга хамаарышкан удаангыр, чөптүг туружунга америк тала биеэ-ле олчаан шаптык таварыштырбышаан, вьетнам улустуң серемчилелин догейлендирер, ооң хүрээлеңиниң эвин бузар деп кордап турар. Вьетнам патриоттарының негелдезин Каттышкан Штаттарның шериглерин Мурнуу Вьетнамдан бүрүнү-биле болгаш чугаа чокка үндүрер деп чаңгыс аай туруштуг болгаш ындыг болуп артар деп, элчин демдеглээн.

АКШ-тың болгаш Сайгон администрациязының кемниг планнарын сойгалаарынче Совет Эвилелиниң, социалистиг өске-даа чурттарның, оларның парлалгазының, массалыг информациязының өске-даа чепсектериниң могаг чок күжениишкиннерин салып, вьетнам патриоттарының шынныг херээн идепкейлиг деткип турарынга элчин өөрүп четтиргенин чугаалаан.

(СЭТА).

ПОЛИТИКТИГ АГИТАЦИЯНЫҢ ДЭЭШТИИН БЕДИДЕР

Республика чөвүлел хуралындан

«Хуралдарга боду-биле салдар чедирип, чүве чугаалаары политикага черле улуг чүүл болур» деп, В. И. Ленин айтып чораан. Бо утка-биле алырга, политинформаторларның, агитаторларның чоокта чаа болуп эрткен республика чөвүлел хуралы ёзулуг-ла ажыктыг болгаш аңаа дүүшкен хемчег болган.

— Бистиң чуртта коммунизм тургузуушкунунуң үезинде, социализм биле капитализмниң аразында аңгы демиселиниң чидиглеении турарының байдалында идеологтуг ажылды бистиң партиявыстың кайы хире улуг ужур-дузалыг кылдыр көрүп турары бүгүдеге билдингир болгай—деп, СЭКП обкомунуң секретары эш **К. С. Шойгу** чөвүлел хуралга «Политиктиг агитацияның дээштиин бедидери дээш» деп илеткелинге чугаалаан.

Идеологтуг ажылга аас-биле агитация чорудары, ажылчы чоннарның мурнунга илеткелчилерниң, лекторларның, удуртукчу ажылдакчыларның чүве чугаалаары, агитаторларның, политинформаторларның беседалары онза ужур-дузалыг. Үениң негелдезин ёзугаар политиктиг агитацияның чаа хевири—политиктиг информация тыптып келген. Чоннуң парлалга, радио, телевидение дамчыштыр ап турар информациязы-биле чергелештир бо хевир массаның политиктиг медерелиниң болгаш культуразының улам өзүп турар деңнелинге дүгжүп турар.

Политиктиг информацияның ол онза чүүлүн барымдаалап көргеш, партияның XXIII съездизи бодунуң резолюциязынга «... бүгү политиктиг агитация болза чурттуң политиктиг, экономиктиг, культурлуг амыдыралының болгаш делегей байдалының дугайында чоңга таарыштыр калбак болгаш доктаамал тургустунган информацияга үндезилээш тургустунар ужурлуг» деп демдеглээн.

— Бисте 7090 агитаторлар болгаш 1400 хире политинформаторлар ажылдап турар—деп, илеткелчи уламчылаан.— Ынчаарга олар чүгле саны-биле эвес, харын масса-биле шуут болгаш оперативтиг харылзаалыы-биле ылгалып турар. Партияның сөзүн чүткүлдүг-биле, ханызы-биле массага чедирип, политиктиг болгаш ажыл-агыйжы сорулгаларны амыдыралга боттандырарынче мобилизастап турар партияның идеология талазы-биле ындыг дайынчыларын хөйнү адап болур.

Чижээ, Өвүр районнуң «Торгалыг» колхозта зоотехник эш Туматты ап көрээлиңер. Ол, хойжу бригада төвүнге хойжуларның улуг бөлүү чыглып келген болза, политиктиг информатор, ынчаарга хойжулар аалдарынга барганда—агитатор болу бээр. Партияның агитаторунуң кол сагыш салыр чүүлү теоретиктиг билиин бедидери, бүгү болуушкуннарны билген турары болгай, ону эш Тумат доктаамал өөредилге, солуң, дептерни үргүлчү номчуп турары-биле чедип ап турар.

Илеткелчи өске-даа хөй агитаторларны, политинформаторларны адап, оларның дуржулгазын көргүскен.

Колхозтар болгаш совхозтар суурларында, чамдык районнар төптеринде агитквартираларны организастаан. Бо чаа чүүлдүң эгелекчилери Бай-Тайга районнуң партия ажылдакчылары болган. Ол болза чүгле политиктиг агитацияны чорударының эвес, харын кижизидилгелиг ажылды чорударының эптиг хевири. Агитквартираларның ажылының байдалы аңгы-аңгы районнарда, ажыл-агыйларда янзы-бүрү. Аңаа агитаторнуң болгаш политинформаторнуң сеткил ханыышкынныг беседазындан аңгыда, ырлар, чечен чугаалар-биле солчуп дыштанып-даа, уругларының өөредилгезин болгаш аныяктарның чурумун чугаалажып-даа болур, бүдүрүлгеге азы хуу амыдыралынга чамдык кижилерниң четпес чүүлдерин шүгүмчүлеп-даа болур.

— Практиканың көргүзүп турарындан алырга, өске областарның болгаш крайларның партия организацияларынга бодаарга, бо айтырыг талазы-биле бис хожудап турар-дыр бис, политинформация бисте ам-даа чаа чүүл болуп турар-дыр—деп, илеткелчи чугаалаан. Моон чугулазын көргеш, «Партийжи-политиктиг информацияның байдалының болгаш ону улам экижидериниң хемчеглериниң дугайында» доктаалды СЭКП ТК чоокта хүлээп алган.

Бүгү чурттуң-даа политиктиг, экономиктиг, культурлуг амыдыралынга, республиканың, коллективтиң-даа, делегей байдалының-даа материалдарынга үндезилеп политинформация тургустунган турар ужурлуг. Ынчангаш мергежилдиг, теория талазы-биле белоткелдиг кижилер политинформаторлар болур апаар дээрзи билдингир. Бо негелдеге холбаштыр политинформаторларның составын партия организациялары база катап сайгарып көрзе чогуур. Ынчаарга кандыг-бир болуушкунну теория талазы-биле ылавылалдыг, тодаргай кылдыр, партийжи туруш-биле тайылбырлап шыдавас эштерни политинформаторлар кылып алыр таварылгалар бисте бар. Чижээ, Чөөн-Хемчик районнуң «Искра» колхозунда политинформаторларның аразында чүгле солун номчуптар кижилерни киргилеп каан. Медээ ёзугаар алырга, районнарда 1200 политинформаторларның аразында дээди эртемниглер 536, а ортумаа —552 болгаш эге эртемниглер — 80 кижи болуп турар. Эге, харын ортумак-даа өөредилгелиг кижилер, бир эвес олар партийжи-политиктиг ажыл талазы-биле практиказы чок болза, политинформаторнуң хүлээлгезин күүседири берге апаар.

Партия, Совет органнарның, бүдүрүлгениң удуртур ажылдакчыларының политиктиг информацияны чорударынга киржири партия улуг ужур-дузалыг деп көрүп турар.

Иштики болгаш даштыкы политика талазынга нийти-политиктиг информация-биле чергелештир ону экономиктиг айтырыглар, культура амыдырал, эртемниң болгаш техниканың талазы-биле чедиишкиннер, хамаарышкан коллективтиң ажылының онза байдалының талазы-биле специализастаары ажыктыг болур.

Бисте политинформаторлар-биле ажыл райком бүрүзүнде аңгы-аңгы болуп турар. Ынчангаш бо талазы-биле ажылдың чогуур чаңгыс аай системазы турар ужурлуг. Оларның ажылының онзагай байдалын барымдаалааш, теоретиктиг болгаш методиктиг семинарларны, чөвүлел хуралдарны эрттирер, тодаргайлаарга парткомнар болгаш партия эге организациялары олар-биле семинарны айда ийи, райкомнарга болгаш хооркомга—айда бир, политинформаторлар бөлүктериниң удуртукчулары-биле семинарны — кварталда бир удаа Кызылга кылыр. СЭКП-ниң Чөөн-Хемчик райкомунуң эрткен чылдың декабрьда кылганы ышкаш, партия организацияларының секретарьлары-биле партийжи политиктиг ажылды удуртурунуң дугайында тускай чугаалажыышкыннарны кылып турары чугула.

Политиктиг илеткелдерниң, лекцияларның, удуртукчу ажылдакчыларның чугааларының органызастыг, массалыг болурун хандырар сорулга-биле политиктиг информация дугайында бодунуң хүлээп алган доктаалынга СЭКП обкомунуң бюрозу «Лекторнуң болгаш илеткелчиниң хүнүн» ай бүрүзүнүң сөөлгү четвергинде республикага тургузарын айыткан. Ооң бирги хүнү март 27-де эрткен. Ол доктаалды ёзугаар партия организациялары боттарының ажылының дугайында информацияларны пленумнарга, хуралдарга берип турар ужурлуг.

Партияның идеологтуг ажылын чоннуң ортузунга дээштиг кылдыр чорудар, В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 100 чыл оюнга уткуштур политинформаторларның, агитаторларның ажылын улам экижидер талазы-биле хемчеглер дугайында тодаргайы-биле чугаалавышаан, ол сорулганы чедип алырының эң чугула аргазы оларның могаг чокка өөренири, ажылдың чаа солун болгаш дээштиг хевирлерин база аргаларын дилеп тывары, даасаан ажыл-херээ дээш бедик харыысалгалыг болуру болур деп, илеткелчи түңнелинде чугаалаан.

* * *

Чөвүлел хуралга санал-оналдар эгелээн.

Бир дугаарында Кызыл аэропортунуң командириниң политика талазы-биле оралакчызы эш **Макаров** чүве чугаалаан. Ол коллективке политинформацияны мурнунда чүгле чурттуң иштики болгаш даштыкы политиказынга хамаарыштыр чорудуп турган, ону эде организастаан, бо чылдан эгелээш, экономиктиг темаже база шилчээн. Планнаашкынның болгаш экономиктиг идиг бериишкининиң чаа системазының, ооң ажылының дугайында чижектерни-даа чамдык политинформаторлар чугаалай тыртып бээр. Чаа системаның ачызында ылаңгыя 16 муң рубльди шаңнал фондузунга чыл дургузунда ажыглаар аргалыг болганын капчап чедип алганын информастап бээрге улуг ажыктыг. Иштики, даштыкы политика талазы-биле эң чаа, онза болуушкуннарның допчузун хана солуннарга база ол дораан бижип турган.

Тес-Хем районнуң «Чодураа» колхозтан эш **Аракчаа** сөс алгаш, сөөлгү үеде политинформаторларны ийи секция кылдыр үзүп алган деп чугаалаан. Ынчангаш оларның киржикчилерин делегей байдалының, чурттуң иштики политиказының, экономика талазы-биле айтырыгларның болгаш тус ажыл-агыйның бодунга хамаарышкан айтырыгларның талазы-биле тус-тус хуваагылаан, ылаңгыя политинформаторларның тускай эртемин маңаа база барымдаалап көөр.

Респотребсоюзтуң АТК-зында политинформатор эш **Куимов** индирге үнүп келгеш, политинформацияны понедельник санында 15—25 минута иштинде чорудуп турарын айыткан. Ооң боду информация кылырда, конспектини кылып ап, солуннардан допчу чүүлдерни үпта бижип турарын ол чугаалаан. Политинформацияга киришсе чогуур бүгү кижилер чыылбайн баар чүүл бар, чүге дээрге чамдыктары ажылче эрте чоруугулай бээр болгай, бо талазынга бир чаа хевирни тыпса чогуур дээрзин ол айыткан.

Бай-Тайга районнуң райпода политинформатор эш **Кара-оол** сөс алгаш, политинформацияны кылырын бирээде — делегей байдалын, ийиде — Төрээн чурттуң, үште — бистиң республиканың болуушкуннарын тайылбырлаар үш кезекке хуваап алганы-биле чергелештир шуут кооператорларга хамаарышкан чүүлдерни аңаа немеп ап турар бис деп айыткан.

Кызылдың электростанциязында политинформатор эш **Гарбус** сөс алгаш, коллектив коммунистиг күш-ажылдыы болгай, ынчангаш масса-политиктиг ажылды база ооң деңнелинге тургузар дээш оралдажып турарын чугаалаан. Ооң боду коллективтиң уруглар садында ажылдап турар. Ында кижилерниң билииниң деңнели аңгы-аңгы, ынчангаш политинформацияны аңаа база таарыштыр көөр апаар. Бүгү кижилер сөөлгү неделяда болган болуушкуннарны билген турзун дээш кол кичээнгейни политинформаторлар ынаар углап турар.

— Сөөлгү политинформацияга маоистерниң бистиң кызыгаарывыска халдап турганын чугаалап турувуста, политинформация чайгаар-ла чөңгээчилерге удур митинг болуп шилчий берген, ынчангаш бистиң чурттуң ыдыктыг кызыгаарлары кезээде шоочалыг быжыг турар, ол дээш бодувустуң ажылывысты каш дакпыр күженишкин-биле экижидер бис дээрзин киржикчилер айтып турду деп, чугаазын ол төндүрген.

Барыын-Хемчик районнуң «Дөң-Терезин» совхозта политинформатор эш **Папың** дараазында чүве чугаалаан. Политинформаторлар совхоз төвүнүң кудумчуларын политинформация кылыр талазы-биле хуваажып алганнар деп ол чугаалаан. Корум-чурум үрээр чоруктарга удур боттарының ажылын политинформаторлар база углаан. Ооң түңнелинде чамдык политинформаторларның быжыглаан черлеринде арага-дарылаар, чурум үрээр, хулиганнаар чоруктар чидип турар деп ол айыткан.

«Элегес» совхозтуң партком секретары эш **Дүктүг-оол** чүве чугаалааш, политчырыдыышкынның кабинедин хөй-нийтиниң эгезинге тургузуп алганын дыңнаткан. Политинформаторларга ол улуг дузаны чедирип турар. Совхозка политинформацияны хойжуларның 96 кодаңнарынга чорудар, ынчангаш бо талазы-биле ажылды эки организастаар дээш улуг ажылды партком кылып турар. Ындыг черлерже ылаңгыя тускай эртемниглерни эргиири-биле чорудары улуг ажыктыг, чүге дээрге олар политинформациядан аңгыда, ажылдың адырының талазы-биле улуг дузаны малчыннарга база көргүзер.

СЭКП обкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчизи эш **Ширшин** түңнелинде чүве чугаалааш, информацияның хажыдыышкын чок, ылавылалдыг болурунче кичээнгейни углаан. Политинформаторларның чугаазының чоңга билдингир, чечен, ханы уткалыг болурун база ол айыткан.

Чөвүлел хуралдың киржикчилери политинформаторларның, агитаторларның ажылын моон соңгаар СЭКП ТК-ның неген турарын ёзугаар улам экижидер талазы-биле хемчеглерни тодаргай чугаалажып алганнар.

Республиканың улусчу контроль комитединде

СОЦИАЛИСТИГ ӨНЧҮНҮ КАМГАЛААР

СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң социалистиг өнчүнү камгалаар, хереглел кооперациязының болгаш күрүне садыының организацияларында өре-самчыгдалды чайладыр талазы-биле айтыышкыннары канчаар күүсеттинип турарының хыналдазын чоруткан. Хыналданың түңнелдерин чоокта чаа республиканың улусчу контроль комитединиң хуралынга чугаалашкан.

1968 чылда хереглел кооперациязының организацияларынга самчыгдал, тудагдалдың түңү 199 муң рубль болган, азы бир миллион рубль бараан саарылгазынга 3,3 муң рубль онаажыр. 27 хереглекчилер нийтилелдериниң 8-зи 1968 чылда самчыгдалды 1967 чылгызындан көвүдеткен. Эң хөй самчыгдал, тудагдал кылган черлер Өвүр райпозу, «ҮТКА 25 чылы» совхозта рабкооп, Барыын-Хемчик, Бай-Тайга, Тес-Хем, Тожу райполары болур.

Республиканың хереглекчилер нийтилелиниң организациялары өре-самчыгдалды төлеттирер ажылды кошкак чорудуп турар. 1968 чылда төлеттирип алган түң чаа немешкен самчыгдалдың түңүнден ашпаан. Ынчангаш өре-самчыгдалдың түңү сыгылваан. Ооң түңү коддуунда үндүр бижип турарының күсели-биле эвээжеп турар.

Садыг министерствозунуң организацияларында өре-самчыгдал база өскен. 1966 чылда 12 муң рубль самчыгдал турган болза, 1968 чылда 53 муң рубль четкен. Ол министерствонуң садыг конторазының бүдүрүлгелеринге контроль кошкак болганының хараазы-биле самчыгдал, тудагдал 1967 чылда турганындан 1968 чылда 40 хуу көвүдээн.

Садыг шугумунда шак ындыг байдал болза кадрларны, тускай эртемниглерни, материалдыг чүүлдерни харылаар ажылдакчыларны шилип алырында, таарыштыр тургузарында улуг четпестерден хөй хамаарыжырын тайылбырлап турар. Бо чугула ажылга таварылга болган кижилерни кирип ап турары хаая эвес. Ажыл-херек талазы-биле шынары хынаттынмаан, ажылга тускай эртем билии болгаш дуржулгазы чок, харын-даа мурнунда өре-самчыгдалдыг чораан кижилерни материал талазы-биле харыысалгалыг ажылга хүлээп ап турар таварылга бар. Чаңгыс чижек. Эрзин районга садыг ажылынга турбаш, самчыгдал кылган С. Куулажапты 1968 чылдың төнчүзүнде Өвүр районнуң «Кызыл тук» колхозунга магазин эргелекчизинге хүлээп алган. Ол чаңгыс ай иштинде ажылдааш, 273 рубльди самчыгдааш, районнан үнүп чоруткан, ам кайда барганы билдинмес. Ол ышкаш Бора-Шай магазинынге Т. Монгушту садыгжы кылдыр хүлээп алган. Бо ажыл талазы-биле тускай эртеми, ажыл дуржулгазы чок кижини хынап көрбээн. 1968 чылдың ийи айларының иштинде ол 5818 рубльди ышкынган.

Мурнунда садыг ажылынга турбаан болгаш садыг училищезин дооскан, азы чүгле үш ай хуусаалыг курс дооскан кижилерни баштайгы үеде практиктиг ажылга өөретпейн, дораан-на магазин эргелекчиледир, оларның ажылын хынап көрбестиң түңнелинде олар каш ай болганда, четпестерлиг апаар чүүл бар.

Хереглекчилер нийтилелдери документилиг ревизияларны чыл бүрүде чорудуп тураа-даа, кооператив өнзүзүн камгалаар талазы-биле өскерилге барык чок, тургускан актыларга демдеглээн ол-ла четпестерни катап-катап айтып-ла турар. Бо дээрге ревизияларның түңнелдериниң талазы-биле үндүрген доктаалдарның күүселдези дээш чогуур контрольду чорутпайн турары ол-дур. Ынчангаш түңнелдер ол хевээр артып турар.

Респотребсоюзтуң ревизорлары документилиг ревизияларны чорудуп турган үеде ревизия, лаңгылы болгаш столовая комиссияларын ажылга шоолут кириштирбейн, оларның өөредилгезин, семинарларын чорутпайн турарын комитеттиң хуралынга улуг четпес ажылдарның бирээзи деп демдеглээн.

Кооператив организациялары болгаш күрүне садыының организациялары бараан-материалдыг үнелиг чүүлдерниң инвентаризациязын өйшаанда эвес болгаш улуг четпестерлиг чорудуп турар.

СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң бо айтырыглар талазы-биле айтыышкыннарын респотребсоюзтуң баштаар чери (даргазы эш Ю. Катков) дыка четпес күүседип турар. Ооң түңнелинде республиканың элээн хөй кооператив организацияларында 1968 чылда самчыгдал болгаш ажыл-агыйжы эвес чоруктан болур хоража-когарал улам өзүп турарын комитеттиң хуралынга демдеглээн.

Самчыгдал, тудагдалды узуткаар талазы-биле чогуур хемчеглерни ап, учётка корум-чурумну тургузуп, черчерде садыг черлериниң удуртур ажылдакчыларындан база бодунуң аппаратының ажылдакчыларындан негелдезин бедидерин, садыг кадрлары-биле ажылды экижидерин респотребсоюзтуң баштаар черинге даасан.

1968 чылда күрүне садыының организацияларынга самчыгдал, тудагдал улам көвүдей бергенин Тыва АССР-ниң садыг министри эш Б. Будегечиевтиң кичээнгейинге тургускаш, социалистиг өнчүнү камгалаарын хандырар талазы-биле тодаргай хемчеглерни ажылдап кылгаш, боттандырып чорударын оон негээн.

Дешти берген, чарылган дугуйларны септеп чаартырынга Кызылдың № 2 автотранспорт бүдүрүлгезиниң вулканизаторщиги Я. Марьясовтуң киржилгези улуг. Планны ол ай санында чедиишкинниг күүседип, күш-ажылды организастаарының болгаш бүдүрүлге эстетиказының көрүлдезинге идепкейлиг киржип турар. Ук көрүлдеге Яков Степанович ийиги черни ээлээн.

ЧУРУКТА: Я. С. МАРЬЯСОВ.

В. РАЧКОВСКИЙНИҢ фотозу.

БҮРҮН БЕЛЕН

«Найырал» совхозтуң Булуң-Терек салбырының Аймыырлыгда № 2 трактор-хову ажылының бригадазының хову турлаанда белеткел ажылы түлүктеп эгелээн. Ында он кижи шаңның харын, богун аштап, турлагның девисхээринден ырадыр төп турар. Совхоз төвү Чаа-Хөл суурдан үрезин сээртүлгези хүн бүрү үргүлчүлеп, 250 тонна үрезин шаңда дүшкен.

Нийти чуртталга бажыңнарын, столоваяны, кызыл-булуңну, чунар-бажыңны чугайлап, үрелген печкаларны септеп турар.

Хову турлаа механизаторларны хүлээп алырынга бүрүн белен.

Ю. КОЖАГА.

КИЖИЗИДИЛГЕНИҢ ШКОЛАЗЫ

Партия хуралдарынга нийти партийжи-политиктиг, ажыл-агыйжы айтырыгларны тодаргай сайгарып, чугаалажыры коммунистерниң медерелдиг чоруун улам көдүрер, партияның бүгү херээ дээш харыысалганы бедидер. Хуралга коммунист бүрүзү идея талазы-биле каңналыр, массаның организатору болурунуң дуржулгазын шиңгээдип алыр. Ынчангаш хурал коммунистерни өөредириниң, партийжи кижизидилгениң школазы, шүгүмчүлелдиң болгаш бот-шүгүмчүлелдиң индири болур.

Партия хуралдарын СЭКП-ниң Уставын ёзугаар доктаамал чыып, организастыг кылдыр эрттирери, аңаа чугаалажыр айтырыгларны баш удур планнааш, ону белеткээри, илеткелди, доктаал төлевилелин баш бурунгаар чогумчалыг кылып алыры эң чугула.

Бистиң районнуң «Сүт-Хөл», СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг, «Чыраа-Бажы» совхозтарда, Чадааннаның ыяш ажыл-агый черинде, районуң өөренинде партия организацияларының (секретарьлары Д. Сарыглар, К. Куулар, К. Комбукай, Т. Маковкин, В. Үзек) партия хуралдарын өй-шаанда чорудуп, чугаалашкан айтырыглар талазы-биле тодаргай шиитпирни хүлээп ап турар. Хуралдарга чугаалажып турар айтырыглары черле солун болуп турар. «Күш-ажылды организастаарынга, коллективтиң кежигүннерин кижизидеринге коммунистерниң ролю болгаш харыысалгазы», «В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 100 чыл оюн төлептиг уткууру», «Социалистиг чарыштың түңнелдери», «Аныяк коммунистер-биле ажыл болгаш оларны кижизидери» дээн чергелиг айтырыгларны, оон ыңай хөй-нийти организацияларын удуртурун, хана парлалгазының ажылын, колхоз, совхозтарның экономиктиг байдалын, өске-даа айтырыгларны партия организациялары хуралдарынга доктаамал чугаалажып турар.

СЭКП ТК-ның Пленумнарының шиитпирлерин күүсеттиринниң, беш чыл планының дөрткү чылының планныг сорулгаларын күүседир хемчеглерниң дугайы партия хуралдарының хүн айтырыгларынга кол черни ээлээн турары билдингир. СЭКП-ниң Уставын коммунистерниң сагып турары, партияның иштики амыдыралының ленинчи нормаларын барымдаалаары, коммунистерниң идей-политиктиг деңнелин бедидери, организакчы болгаш политиктиг ажылдарга чаартылгалар дээн ышкаш айтырыгларны районнуң парторганизацияларында чугаалажып турары кончуг өөрүнчүг.

Партияның ажык хуралдарын чыыры ооң чугаалажыр айтырыындан хамааржыр. Кандыг-бир чугула айтырыгны партия хуралынга чугаалажып турагаш, аңаа коллективтиң бүгү кежигүннерин олуруштуруп, кежигүн эвес активтиң санал-оналын алыры ажыл-херекти эки түңнелдиг шиитпирлээринге улуг идиглиг болур. Чадааннаның ыяш ажыл-агый черинде парторганизация (секретары эш Т. Маковкин) партия хуралдарын өй-шаанда чорутпушаан, аңаа коллективтиң кежигүн эвес активчилерин үргүлчү олуруштуруп, хуралды организастыг эрттирип турар. Чадааннаның № 1 школазында партия организациязы (секретары эш А. Монгуш) база ындыг. Партияның ажык хуралдары коммунистер болгаш кежигүн эвестерни ажыл-иш талазы-биле улам сырый харылзаштырар.

Партия организацияларының каттышкан хуралдары хөй-нийти ужур-дузалыг айтырыгларны шиитпирлээринге ажыктыг, таарымчалыг болуп турар. Эрткен чылын бистиң районнуң Ленин аттыг, «Октябрь 30 чылы» колхозтарда, «Чыраа-Бажы», «Большевик» совхозтарда партия организацияларының каттышкан хуралдарын Чыраа-Бажы суурга болгаш Ийме суурга СЭКП райкому организастап эрттирген.

Маңаа кол чүве хуралдың белеткелин ылап кылып алырында. Ооң эртер черин белеткээри, көргүзүг чүүлдерин — хана солунун үндүрүп алыры, лозуңнар турары улам эки болур. Хуралды кажан, каяа, каш шакта эрттирерин, коммунистерниң санал-оналга белеткенип алырын баш бурунгаар көөр. Хурал белеткелинге активчилерни — коммунистерни, бюро кежигүннерин, харын-даа профэвилел, комсомол активчилерин кириштирзе ажыктыг.

«Чыраа-Бажы» совхозта партком секретары эш К. Комбукай хуралдар эрттирериниң бүгү белеткелин парткомга баш удур көрүп, тус-тус кижилерге партийжи даалгаларны берип каар, харын-даа концерт, кино, буфет дээн чергелиг чүүлдерни-даа таарыштырып алыры чаңчыл апарган. Хуралдарга коммунистерниң идепкейлиг, чогаадыкчы саналдарны бээрин чедип алыр талазы-биле улуг кичээнгейни ында салып турар.

Бир чугула чүүл—хуралга чугаалашкан айтырыг талазы-биле доктаал хүлээп алыры болур. Бо талазы-биле бистиң чамдык организацияларывыста улуг четпестерниң барын ыттавайн барып болбас. Чоокта чаа райпода партия организациязының хуралынга нийтиниң чемненилгезин экижидеринге коммунистерниң киржилгезиниң дугайында илеткелди дыңнап чугаалашкан. Аңаа чүгле ийи коммунист—райпо даргазы И. Попов биле райпонуң кадр талазы-биле оралакчызы С. Ойдуп санал берген, доктаал-даа хүлээп албаан. Ол болза аңаала түңнел чок чыыш болуп эрткени ол-дур.

Эрткен чылын Чадааннаның № 2 школазынга партия хуралын чүгле үш удаа чыгган. Профэвилел, комсомол ажылында кошкак, харын-даа чамдык коммунистерниң талазындан арагалаар, кемниг херек үүлгедир чоруктар-даа турган. Районнуң амыдырал хандырылга комбинадының партия хуралынга кижиже кол кичээнгей салыр деп айтырыгны чугаалашкаш, аңаа кандыг-даа доктаал хүлээп албаан. Ынчангаш, өй-шаанда хурал эрттирбес, ажыл планы чок ажылдаар, эреңгей чоруктан уштунар херек.

Чыраа-Бажы ортумак школада парторганизация хуралды өй-шаанда эрттирбес, чугаалажып турар айтырыглары эреңгей, чаңгыс аай. Бо чылдың январь, февраль айларда аңаа партия хуралы шуут болбаан, ажыл планы чок. Ооң түңнелинде школаның бирги чартык чылда өөредилге шынары чүгле 86 хуу болган. Ында хана солун шуут үнмейн турар. Ленин аттыг колхозта партияның нийти хуралдарының, партбюро хуралдарының протоколдарын шуут кылбаан чүүлдер бар.

Хуралдың хүлээп алган шиитпирин боттандырар дээш шудургу ажылдаары партия организациязының секретарының инициативчи болурундан, активти чөп ажыглаарындан шуут хамааржыр. Партия хуралдарын кижизидилгениң школазы кылыр дээш чогуур хемчеглерни алыры эргежок чугула.

Д. ХЕРТЕК,
СЭКП Чөөн-Хемчик райкомунуң оргкилдизиниң инструктору.

ТИИЛЕКЧИ ЧӨВҮЛЕЛДЕ

В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр чүс чыл оюу болурунга алдар болдурган социалистиг чарыш республиканың херээженнер чөвүлелдериниң аразынга калбарганын билир бис. Эрткен чылдың бирги чартыында чарыштың тиилекчизи Барыын-Хемчик районнуң «Большевик» колхозта херээженнер чөвүлели болган. Чылдың ийиги чартыында чарыш уламчылаан болгаш өске черлерде херээженнер чөвүлелдери тиилекчиге деңнежир дээш улам күженишкинниг ажылдааннар. Чыл төнген. «Ленинчи ёзу-биле ажылдаарынга, чурттаарынга өөрениңер!» деп кыйгырыглыг чарыштың тиилекчизи база катап демги-ле чөвүлел (даргазы Александра Кара-сал) болган.

Республиканың хөй черлеринде херээженнер чөвүлелдери алган социалистиг хүлээлгелерин күүсетпишаан, чаа-чаа чедиишкиннерлиг боон, ажыл-чорудулгазын көскүзү-биле экижидип турза-даа, тиилекчиге четпейн барганнар. Ынчангаш тиилекчи чөвүлелдиң ажылында онза ылгалдыг чүү барыл дээрзинге доктаап көрээлиңер.

Социалистиг чарыштың тиилекчизин тодаргайлаарда баш удур ажылдап кылган негелделерни канчаар күүседип турарын кол барымдаалаар болгай. Үстүнде адаанывыс чөвүлел аңаа бүрүн дүгжүп турар болган. Чөвүлел хамыктың мурнунда бүгү херээженнерниң колхоз бүдүрүлгезинге идепкейлиг ажылдаарын чедип алган. Амгы үеде 45 хойжулар, 21 саанчылар, 5 бызаа ажаакчылары, 75 тудугжулар ажылдап турар. Эң ылаңгыя Саая Долгарга баштаткан херээженнерниң тудуг бригадазы улуг ажылды бүдүрүп турар. Ол бригада хөй санныг тудуг материалдарын белеткээн. Тараа кургадыр шөлдү бетоннаары, тууйбу, чугай кылыры чергелиг чугула ажылдарга херээженнерниң тудуг бригадазы шиитпирлиг рольдуг болган. Оон ыңай херээженнерниң тудуг бригадазы малчыннарның чурттаар бажыңнарын септээр, чугайлаар, оларның арыг-шеверин чедип алыр талазы-биле улуг ажылды кылып турар.

Колхоз эрткен чылын мал ажылының продуктуларын бүдүрер болгаш ону күрүнеге садар планныг онаалганы ажыр күүсеткен. Бо херекке херээженнер чөвүлелиниң организакчы ажылы база тус-тус херээжен ажыл-ишчилерниң үлүг-хуузу кирген. Ооң-биле кады малдың баш санын өстүрериниң планы база чедиишкинниг күүсеттингенин демдеглээр херек. Эрткен ажыл-агый чылында колхоз мыйыстыг бода малдың баш санын өстүрериниң планын 106 хуу, хойнуң—102 хуу, чылгының — 109 хуу күүсеткен. Мал ажылының мурнакчыларының хүрээлеңи база өзүп турар. Саанчылар Саая Биче-Уруг, Ооржак Көк-кыс, Ооржак Достакмаа, Маадыр-ие хойжу Көк-кыс Хомушку олар боттарының кылып турар ажылының талазы-биле бедик мергежилдиг, шалыпчы эштер болган.

Херээженнерниң колхоз бүдүрүлгезинге идепкейлиг киржилгези чүү чүвеге үндезилеттингенил? Чүнүң-даа мурнунда ясли-садтың (эргелекчизи эш В. Шаалы) ажылын эки тургусканы херээженнерниң колхоз бүдүрүлгезинге ажылдаарын хандырган. Колхозчу иелерниң уруглары ясли-садта эки чурттап, культурлуг аажы-чаңга, оюн-тоглаага, коллективтиг ёзу-биле чурттаарынга өөренип турда, иелери бүдүрүлгеде бедик бүдүрүкчүлүг ажылдап турарлар.

Колхоз төвүнде агитбажыңнар ажылдап турар. Ында базала херээженнер чөвүлелиниң, ооң активчилериниң организакчы ажылы бар. Агитбажың бүрүзүнде В. И. Ленинниң допчу намдарын өөренирин организастаан. Ында илеткелдер, беседалар үргүлчү болуп турар.

Культура одагларының ажылын экижидеринге херээженнер чөвүлелиниң дузазы улуг. Чөвүлелдиң болгаш көдээ библиотеканың кады организастааны номчукчулар конференциялары болгулаан. М. Горькийниң «Ава», К. Кудажының «Ыржым булуң», О. Саган-оолдуң «Дөспестер» деп номнарынга номчукчулар конференциязы эрткилээн.

Амгы үеде агитбажыңнарда ленинчи номчулгалар чоруп турар. Ол моон соңгаар-даа улам күштүг үргүлчүлээр.

«Большевик» колхозта херээженнер чөвүлели чүгле боду эки ажылдап турар эвес, ажылының дуржулгазын өскелерге дамчыдып берип турар.

С. БОЛДУР-ООЛ,
республиканың херээженнер чөвүлелиниң кежигүнү.

Бора Дөңгүр-Ак «Тес-Хем» совхозтуң ийиги хой бригадазында сакманщик. Ол 8 чыл ажыг сакманщиктеп, совхозка дыка хөй хураганнарны өстүрүп берген. Бо чылын ол 146 хураганны менди доруктуруп турар.

ЧУРУКТА: Бора Дөңгүр-Ак ажаап турар хураганы-биле.

С. ЧАЖЫН-ООЛДУҢ фотозу.

КОММУНИСТИГ ХҮРЭЭЛЕҢНИҢ СЫРЫЙ КАТТЫЖЫЫШКЫНЫН БЫЖЫГЛААР

(«Правданың» мурнуку чүүлү)

Аңы-дуңма партияларның төлээлекчилериниң ужуражыышкыннары Москвага чаа доозулган, ол ужуражыышкыннар делегейниң коммунистиг шимчээшкининиң чаңгыс эвин болгаш сырый каттыжыышкынын улам быжыглаарынга улуг ужур-дузалыг. Аңы-дуңма партияларның делегей Чөвүлел хуралынга документилер төлевилелдерин белеткээр талазы-биле Ажылчын бөлүктүң хуралы болган. Белеткел комиссиязы бодунуң ажылын чоруткан, ооң хуралынга делегейниң бүгү диптериниң аңы-дуңма 67 партиязының делегаттары киришкен.

Ам чыылдырар Чөвүлел хуралдың чугаалажыр кол документизиниң төлевилелин Белеткел комиссиязы чугаалашкан. Консультативтиг ужуражыышкын ол документини: «Амгы үе-чадада империализмге удур демиселдиң сорулгалары база коммунистиг болгаш ажылчын партияларның, бүгү-ле антиимпериалистиг күштерниң хөделиишкиннериниң чаңгыс эви» деп адап тодараткан. Мурнунда чедип алдынган дугуржуушкунга дүүштүр Белеткел комиссиязы ол төлевилелди коммунистиг болгаш ажылчын партияларның Төп Комитеттеринче чорударын шиитпирлээн.

Өске-даа материалдарны белеткээр чурумунуң дугайын комиссияның киржикчилери база дугуржуп ап, июнь 5-те Москвага ажыттынар Чөвүлел хуралды эрттирериниң организастыг айтырыгларын чугаалашкан.

Түңнел дыңнадыгда айтып турарын ёзугаар алырга, «Эш-ёзузунуң кады ажылдажылгазының байдалында эрткен Белеткел комиссиязының ажылы империализмге удур, марксизм-ленинизмниң, пролетаржы интернационализмниң принципиалдыг үндезининге ниити эчис сорулгалар дээш демиселге сырый каттыжыышкынче коммунистиг болгаш ажылчын партияларның улам-на быжыгып орар чүткүлүн база дагын көргүскен».

Аңы-дуңма партиялар төлээлекчилериниң Москвага ужуражыышкыннары чаа Чөвүлел хуралды чыылдырар талазы-биле коммунистиг партияларның хөй айлар дургузунда чорудуп келген улуг ажылдың уламчылалы болган.

1968 чылдың февраль-мартта Будапештиге болган консультативтиг ужуражыышкын Чөвүлел хуралды херек кырында шуут белеткээриниң эгези болган. Оон бээр эрткен үениң дургузунда коммунистиг болгаш ажылчын партияларның төлээлекчилери Ажылчын бөлүктүң болгаш Белеткел комиссиязының хуралдарынга өй-өйде чыглып келген. Эш-ёзузунуң хостуг чугаалажылгазының болгаш санал-оналдарны ак-кара чок илчурунуң байдалында олар Чөвүлел хуралды чыылдырарыбиле холбаалыг айтырыгларны чугаалажып келген. Чөвүлел хуралды эрттирерин делегейниң коммунистери коммунистиг шимчээшкинниң сорулга-бодалдарынга бүрүн таарышкан эң чугула херек кылдыр көрүп турарын чаңгыс ол факт безин херечилеп турар-дыр.

Агрессияның, дарлалдың болгаш улустарны базарының империалистиг политиказынга удурланып турар күштерниң чер болганда чайгылыш чок өзүлдези делегейде амгы политиктиг байдалдың онзагай демдээ болур. Тайбың, национал хамаарышпас чорук, демократия болгаш социализм дээш идепкейлиг демиселдиң тугунуң адаанда чүс-чүс миллион кижилер туруп ап турар.

Боттарының буянныг, чаагай сорулгаларын чедип алырынга антиимпериалистиг күштер улам өзүп орар аргаларлыг болуп бар чыдар. Ынчалзажок антиимпериалистиг революсчу хөделиишкиннерге амгы үе-биле тургустунган чаа аргалар боттанган турарының бир шиитпирлиг негелделиг болуру мырыңай эргежок чугула. Ол негелде дээрге империализмге удур, тайбыңның, демократияның, социализмниң херээ дээш демисежип турар бүгү-ле кижилерниң чаңгыс эвин быжыглаары болур.

Империализмге удур үш кол революсчу күш: делегейниң социалистиг системазы, делегейниң ажылчын аңгызы, национал-хосталгалыг шимчээшкин демисежип турар. Делегейниң ажылчын шимчээшкининиң төөгүлүг улуг чаалап алыышкыны — социалистиг система ол революсчу демиселдиң шиитпирлиг күжү болуп келген болгаш болур-даа. Делегей социализминиң туруштарын чайгылыш чок камгалаарын болгаш быжыглаарын, империализмге удур, ажылчы чоннуң үндезин эрге-ажыктары дээш шиитпирлиг демиселди чорударын марксисчилер-ленинчилер боттарының интернационалчы хүлээлгези кылдыр көрүп турар.

Антиимпериалистиг күштерниң, хамыктың мурнунда оларның мурнакчы отряды — коммунистиг партияларның хөделиишкиннериниң чаңгыс эвин быжыглаары бистиң хүннеривистиң эң чугула айтырыы-дыр. Бүгү чурттарның ажылчы чоннарының хөй миллион массалары амгы шагның чугула айтырыгларынга харыыны харын коммунистерден манап турар болгай. Марксизм-ленинизм ышкаш ындыг шынчы компасты шиңгээдип алган коммунистер харын политиктиг демиселдиң болгаш эң улуг революсчу тулчуушкуннарны удуртурунуң тергиин дуржулгалыг болуп, делегей байдалынга шын үнелеп көрүүшкүнну бээр, империализмче шавар халдаашкынның дээштиг оруктарын тодарадыр аргалыг болгай.

Социализмге, ажылчын болгаш национал-хосталгалыг шимчээшкинге ажыктыг төөгүлүг өскерлиишкиннер делегейде болуп турар. Ниити дайзынга удур демиселге амгы шагның бүгү революсчу күштери сырый каттышкаш хөделген тудум, ол өскерлиишкиннер улам улуг болур.

Улустарның антиимпериалистиг фронтузу дээш демиселге коммунистерниң күчүлүг чепсээ пролетаржы интернационализм болуп келген болгаш болур-даа. Дыка хөй чурттарда улустарны коммунистер болза буржуазияны ашкан тиилелгеге чедире берген, ынчаарга капитализмниң тергиинделиниң кавызында ам-даа артпышаан чурттарда пролетариат болза коммунистерниң удуртулгазы-биле шудургу демиселге улам чаа-чаа туруштарны аңгы дайзынындан чаалап ап турар, ол дээрге делегей империализминиң күжүнге революстуг ажылчын шимчээшкини интернационалдыг пролетаржы эп-сеткил каттыштырылгазының күжүн удурланыштыр тургузуп турарыбиле тайылбырлаттынар.

Пролетаржы интернационализмниң херээнге бердиниишкин амгы делегейниң хөй янзы онзагай байдалдарын кандыг-бир херекке албас дээни ол эвес-тир, улустарның демиселиниң тодаргай айтырыгларын шиитпирлээрин анаа-ла чаңгыс аай кылдыр көөрүн негээр дээни ол эвес-тир, ындыг демисел делегейниң янзы-бүрү районнарында чүүл-бүрү байдалдарда калбарып турар болгай. Аңы-дуңма партия бүрүзүнүң боттускайлаң байдалын, деӊ эргезин, бодунуң эргелерин шыңгыы сагып тургаш, пролетаржы, социалистиг интернационализмни делегейниң коммунистиг шимчээшкининге харылзаа байдалдарның эң чугула норма-чижээ кылдыр уламна бадыткаарын марксисчилер-ленинчилер боттарының сорулгазы кылдыр көрүп турар. Ол принциптерни алызындан тудуштурары интернационалчы күш болур коммунистиг шимчээшкинниң сырый каттыжыышкынының болгаш эп-сеткил каттыштырылгазының быжыг үндезинин хандырар.

Коммунистиг болгаш ажылчын партияларның чаа делегей Чөвүлел хуралынга белеткел ол принциптерни улам ыңай хөгжүдеринге идиг бээр. Аңы-дуңма партияларның аразында харылзааларның нормаларын чаа тодаргай утка-биле ол белеткел байыткан. Империализмге удур демиселдиң чугула айтырыгларын кады чугаалажыры коммунистиг болгаш ажылчын партияларны сырый каттыштырарының херээнге бараан болур. Аңы-дуңма партияларның коллективтиг ужуражыышкыннары ниити айтырыгларны ажылдап кылырынга бодунуң салыышкынын киирер арганы партия бүрүзүнге берип турар.

Будапештиге болгаш Москвага кылдынган бүгү ажылдар болза коммунистиг партияларның коллективтиг күжениишкиннери бүгү шимчээшкинниң мурнунда турар хөй-хөй айтырыгларның талазы-биле ниити бодал-оналдарны ажылдап кылырынга чедиишкинниг болур оруктү ажыдып турарын бадыткаан. Чөвүлел хуралга белеткеп турар документилерниң төлевилелдери — коллективтиг ажылдың үре-түңнели-дир.

Делегейниң коммунистиг шимчээшкининде амгы үеде бергелер бары чажыт эвес болгай. Ынчалзажок чаңгыс эпче шынчы чүткүл турда, кады ажылдажылгаже чаагай тура-соруук бар турда эң нарын-даа айтырыгларны шиитпирлеп болур дээрзин Чөвүлел хуралга белеткел көргүзүп турар. Коммунистиг партияларның, делегейниң революстуг шимчээшкининиң бүгү отрядтарының эрге-ажыктарының тодаргай ниити чоруу чөрүлдээлерни болгаш каржыышкыннарны тывылдырган ындыг факторлардан артык күштүг.

Эң калбак улус массаларның амыдыралчы эрге-ажыктары коммунистиг хүрээлеңниң чаңгыс эвин шыңгыы негеп турар, ынчангаш ону чедип алырынга белеткеп турар Чөвүлел хурал улуг рольду ойнаар хүлээлгелиг. Социал депшилгениң болгаш империалистиг реакцияның аразында демисел чидигленип турар.

Вьетнамга удур АКШ-тың үргүлчүлеп турар шериг агрессиязы өске улустарга бодунуң тура-соруун доңнаштырар дээр оралдажыышкыннарынга кандыг-даа кемниг херектер үүлгедиринден империализм чалданмас дээрзиниң эң-не тодаргай херечизи болур.

Империализм болза бүгү улустарның айыылдыг дайзыны болуп артпышаан. Империалистиг агрессорларны ыңчыктырбас, оларның хоратан үүлгедиглерин чок кылып шыдаар аргалыг күш болза делегейниң социалистиг системазының, делегейниң ажылчын аңгызының, национал-хосталгалыг шимчээшкинниң дем каттыштырган хөделиишкиннери болур. Коммунистиг болгаш ажылчын партияларның ам болур Чөвүлел хуралын марксисчилер-ленинчилер болза империализмге удур улам идепкейлиг, дээштиг демиселче улус массаларны мобилизастаарының херээнге улуг базым кылдыр көрүп турар.

Коммунистиг хүрээлеңниң чаңгыс эпче чүткүлү күштелип орар. Өске-даа аңы-дуңма партияларның коммунистери-биле бир демей, Совет Эвилелиниң коммунистери делегей Чөвүлел хуралы ол угланыышкынны улам быжыглаар, ол чорук бүгү делегейниң коммунистиг болгаш хосталгалыг шимчээшкининге, империализм-биле демиселге аажок улуг ужур-дузалыг болур дээрзинге быжыг бүзүрелдиг. Чаа Чөвүлел хуралга белеткел ажылы доостур үе-чадазынче кирген.

Чөвүлел хуралды белеткээриниң талазы-биле ажылдар совет улус, делегейниң коммунистери, ажылчыннары, бүгү ажылчы чоннары улуг Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 100 чылын утккуурунга белеткенип турар мындыг байдалда дооступ турар-дыр. Ол чүс чыл — делегейниң бүгү коммунистеринге, бүгү улустарынга шылгараңгай болуушкуннуң хүнү-дүр. Ленинчи юбилейни байырлаары В. И. Ленинниң бодунуң амыдырал-чуртталгазын берип чорааны ындыг ажыл-херекти бурунгаарладырынга күчүлүг идиг болур.

В. И. Ленинниң кижизиткени Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы империализмге болгаш реакцияга удур коммунистерниң болгаш өске-даа демиселчилерниң сырый каттыжыышкынын быжыглаарының нүүрүнде бодундан хамаарышкан бүгү-ле чүүлдерни тайбыңның, демократияның, национал хамаарышпас чоруктуң, социализмниң болгаш коммунизмниң херээн улам ыңай быжыглаарының эрге-ажыктарынга таарыштыр кылыр апаар.

СОЦИАЛИСТИГ ЧАРЫШ

Бо чылдың февральда болуп эрткен республиканың партия ажыл-агый активиниң хуралынга Тываның хереглекчилер кооперациязының ажылдакчылары В. И. Ленинниң төрүттүнгенинден бээр чүс чыл оюн болгаш Совет Тываның 25 чыл болур оюн төлептиг уткуур дээш бедиткен социалистиг хүлээлгелерни алган. 1969 чылдың бараан саарылгазының планын декабрь 28-те күүседир, пландан ажыр чурттакчы чонга 600 муң рубльдиң бараанын садар, орулганың планын 102 хуу күүседир, пландан ажыр 40 муң рубльдиң орулгазын алыр сорулга салдынып турар. Садыглаашкынның культуразын улам бедидер, 150 муң рубльдиң кодээ ажыл-агый продуктуларын, чиг-этти база өлүктүг белеткээр болгаш өске-даа хүлээлгелер алдынган.

Садыглаашкынга мурнакчы арга-дуржулганы нептередири социалистиг чарышка кол черни ээлээр. Респотребсоюзтуң шугуму-биле садыг ажылдакчыларының мурнакчы арга-дуржулга солчулгазын Таңды райпозунга эрттирген, а үлетпүр бараанының болгаш универсалдыг магазиннерде ажылдап турар мурнакчыларның чижээнге өөренирин хереглекчилер ниитилелдеринге организастап турар.

Коллективтерниң бүдүрүлге хуралдарын, семинарларны, хана солуннарны мурнакчы арга-дуржулга солчулгазын нептередиринге ажыглап, бо талазы-биле материалдарны республика солуннарынга, радио, телевидение дамчыштыр чырыдып турар. Респотребсоюзтуң баштаар чери садыглаашкында мурнакчы дуржулганы солчуру-биле чылдың-на Красноярск крайның, Новосибирск, Омск, Иркутск областарның, Якут, Бурят АССР-лериниң хереглекчилер ниитилелдеринге төлээлерни чорудуп турар.

Таңды, Чөөн-Хемчик, Эрзин райполары, Кызылдың садыг баазазы, белеткел саарылгазының универсалдыг баазазы респотребсоюзтуң мурнакчы организацияларынга санадып турар. Таңды райпозунуң (даргазы М. Коломысова) материал-техниктиг баазазы эки. Магазиннер болгаш столовая чаа проект ёзугаар туттунган бажыңнарда тургустунган, ында амгы үениң технологтуг дерилгезин кылган, санитарлыг негелделер бүрүн хандыртынган. Магазиннерде бараанннар ассортиментизи элбек. Райпода ажылдакчыларның мергежилин бедидеринче кичээнгейни угландырган. Материалдыг харыысалга ажылында кижилерниң саназылгазын чогуур өй-шаанда чорудуп турар. Оон түңнелинде өре-самчыгдал болур таварылгалар барык чок болган. Садыг ажылдакчыларының ортузунда культура-массалыг ажылдар эки тургустунган. 16 кижи киржикчилиг бот-тывынгыр уран чүүл коллективи хууйчуларга каш удаа солун концертти бараалгаткан.

Эрткен чылын хереглекчилер ниитилелдериниң аразында социалистиг чарыштың кварталдар аайы-биле түңнелинде Чөөн-Хемчик райпозу (даргазы И. Попов) тиилекчи болган. Райпо чарыштың негелделерин күүседип шыдаан, садыглаашкынның депшилгелиг аргаларын план ёзугаар нептередип турар. Эрзин райпозу (даргазы А. Ширин) кодааның чурттакчы чонун аъш-чем болгаш үлетпүр барааннары-биле хандырып, садыглаашкынның культуразын бедидер хемчеглерни ап келген. Эрзин суурда столовая республикада мурнакчы ажылдыг бүдүрүлге. Ында тыва чемнерниң ассортиментизи байлак. Боова, боорзак, манчы, хуужуур, далган үскен мүн, хайындырган эът дээн ышкаш чемнерни доктаамал белеткеп турар. Ол ышкаш Кызылдың садыг баазазы (директору Х. Мамедов), респотребсоюзтуң АТБ-зи (начальниги П. Маслов), белеткел саарылгазының универсалдыг баазазы (директору Я. Благодетных) дээн ышкаш коллективтер 1968 чылда алган социалистиг хүлээлгелерин болгаш бо чылдың январь, февраль айларының планныг оналгаларын чедиишкинниг күүсеткен. Үетүнде демдеглээн коллективтерде коммунистиг күш-ажыл дээш чарыш эки организастаттынган.

Тываның хереглел кооперациязының организацияларында база бүдүрүлгелеринде социалистиг чарышка идепкейлиг киржип турар хоочун ажылдакчылар хөй. Эрзин райпозунда үлетпүр бараанннар магазининиң эргелекчизи Б. Намчак, Тес-Хем райпозунуң О-Шынаада магазин эргелекчизи, 1945 чылдан бээр садыг шугумунга ажылдап келген М. Хажыылай, «Найырал» рабкоовунуң столоваязының улуг повары А. Южакова, Каа-Хем райпозунуң ном магазининиң эргелекчизи Н. Шудиева, Бай-Тайга райпозунуң белеткел конторазының белеткелчизи Б. Кужугет болгаш оон-даа өскелер боттарынга алган социалистиг хүлээлгелерин чедиишкинниг күүседип, ай, квартал санында саарылга планын ажырып келгеннер.

Хереглекчилер ниитилелдеринде «профессия талазы-биле эки ажылдакчы» деп атты чедип алыр дээш социалистиг чарыш калбарган. Респотребсоюзтуң баштаар чери, профэвилел обкому квартал санында чарыштың түңнелин үндүргеш, тиилекчи болганнарга «эки садыгжы», «эки белеткелчи», «эки чолаачы-садыгжы» деп аттарны тывсып турар. 1961 чылдан эгелээш бо хүннерге чедир профессия талазы-биле эки ажылдакчы деп атты хереглекчилер кооперациязының 235 ажылдакчызы чедип алган.

Ооң-биле чергелештир садыг организацияларында коммунистиг күш-ажыл дээш демисел чоруп турар. Амгы үеде 172 кижини хаара туткан 28 бригада коммунистиг күш-ажылдың бригадазы деп атты чаалап алган, а 294 кижилиг 46 бригада ол бедик атты чедип алыр дээш демисежип турар. 63 кижи коммунистиг күш-ажылдың шалыпчылары болган, а 73 кижи ол ат дээш демисежип турар.

Тываның хереглел кооперациязының организацияларында, бүдүрүлгелеринде социалистиг чарыштың тиилекчилеринге акша шаңналын бердипшаан, шилчиир Кызыл туктарны, шилчип чоруур вымпелдерни тывсып турар. Мурнакчыларны хүндүлел самбыраларынга киирген, хүндүлел бижиктер-биле база шаңнап келген.

Респотребсоюзтуң баштаар чери, профэвилел обкому хереглекчилер ниитилелдериниң болгаш бүдүрүлге черлериниң социалистиг чарыжының түңнелин квартал санында үндүргениниң дугайында материалдарны өөренип, сайгарып көргеш, тиилекчилерни илередир. Мурнакчыларга профэвилел Төп комитединиң, респотребсоюзтуң шилчиир Кызыл тугун, респотребсоюзтуң болгаш профэвилел обкомунуң 2 шилчиир Кызыл тугун, 7 шилчиир вымпелдерин организацияларның болгаш бүдүрүлгелериниң ажылдакчыларының ниити санын барымдаалап бирги, ийиги черлерни ээлээн коллективтерге тывсып турар.

Садыг организацияларының болгаш бүдүрүлгелериниң аразынга социалистиг чарышты улам калбартып, садыглаашкынның мурнакчы арга-дуржулгазын нептередири кооператорларның кол сорулгазы ол.

Б. САВЫР.
респотребсоюзтуң организастыг килдизиниң улуг инструктору.

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

Тайбыңны болгаш айыыл чок чорукту хандырарынче чүткүл

Даштыкы парлалга ССРЭ-ниң чазааның Медеглелиниң дугайында

БЕРЛИН. (СЭТА). Даман ортулук районунда совет-кыдат кызыгаарга кыдат эрге-чагырганарының чепсектиг чөңгээлеринге холбаштыр ССРЭ-ниң чазааның Медеглелинге улуг кичээнгейни ГДР-ниң парлалгазы салган.

«Нойес дойчланд» болгаш «Берлинер цайтунг» солуннар ол документиниң тодаргай допчулалын бирги арыннарынга парлаан. «ССРЭ-ниң чазаа совет-кыдат кызыгаарда байдалды чогумчудар талазыбиле практиктиг хемчеглерни соңгаарладыышкын чокка алырының эргежок чугулазын демдеглээн» деп, «Нойес дойчланд» солун улуг эгезинге бижээн.

ССРЭ-ниң чазаа совет черже кымның-даа кандыг-даа халдаашкынын шиитпирлиг бурууу шаап турар болгаш Совет Эвилели-биле, совет улус-биле чепсек дөгеп чугаалажыр дээр оралдажыышкын шыңгыы ойтур шавыышкынга таваржыр деп, медеглелде чугаалаан чүүлдерни солун онзалап демдеглээн.

Парлалга Мао бөлүүнүң антисоциалисчи, антисоветчи реаксылыг политиказын сойгалаан материалдарны парлаан.

* * *

ВАРШАВА. (СЭТА). «Трибуна люду», «Жиче Варшавы» солуннар кыдат таланың кызыгаарга өөскүткен чепсектиг месилдежиишкининге холбаштыр ССРЭ-ниң чазааның Медеглелиниң бүрүн текстизин бирги болгаш ийиги арыннарынга парлаан. Ындыг болуушкуннар Совет Эвилели биле Кыдат Улус Республиканың аразынга өжээнниг чорукту бүгү арга-биле чидиглендириксээр чүгле ындыг кижилерни өөртүп болур, совет болгаш кыдат улустарның үндезин эрге-ажыктарынга ол болуушкуннарның чүүлдежир чүзү-даа чок деп, ССРЭ-ниң чазааның Медеглелинде чугаалаан чүүлдерни солуннар онзалап айыткан.

* * *

БУДАПЕШТ. (СЭТА). «Непсабадшаг» солун ССРЭ-ниң чазааның Медеглелиниң тодаргай допчулалын парлаан. Совет Эвилели-биле, совет улус-биле чепсек дөгеп чугаалажыр дээр оралдажыышкын шыңгыы ойтур шавыышкынга таваржыр апаар дээн чүүлдерни солун улуг эгелер кылдыр парлаан.

Өске-даа венгр солуннар медеглелдиң допчулалын көскү черлеринге база парлаан.

* * *

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Бүгү америк информас агентилелдери чоокта чаа Даман ортулук районунга маочуларның өөскүткен чепсектиг месилдежиишкиннеринге холбаштыр ССРЭ-ниң чазааның Медеглелин «далаштыг» деп демдеглел-биле дүне дамчыдып берген. Агентилелдер медеглелди тодаргай тайылбырлаан.

* * *

СОФИЯ. (СЭТА). «Кыдат эрге-чагырганарының чөңгээзи социализмниң болгаш тайбыңның херээнге улуг когаралды чедирип турар», «Совет болгаш кыдат улустарның эрге-ажыктары-биле кызыгаарга месилдежиишкиннерниң чүүлдежир чүзү-даа чок», «ССРЭ-ниң кызыгаарынга дээп болбас» — ындыг эгелер-биле болгар парлалга кызыгаарга кыдат таланың өөскүткен месилдежиишкининге холбаштыр ССРЭ-ниң чазааның Медеглелин парлап үндүрген. Бо чугула документ болгар хөй-ниитиниң улуг сонуургалын болдурган. Болгар улус маоцзэдунчу эрге-чагырганарының оор ёзулуг чоруун шиитпирлиг бурууу шаап, тайбыңны болгаш айыыл чок чорукту хандырарынче, кыдат улус-биле найыралды болгаш кады ажылдажылганы тургузарынче Совет чазактың угландырган политиказын бүрүн деткип турар.

Болгар радионуң болгаш телевидениениң тайылбырлакчылары кыдат эрге-чагырганарының чурт-девискээр талазы-биле негелделериниң барымдаа чогун медеглелде тодаргай бадыткалдар-биле көргүскен болгаш совет-кыдат харылзааларда бергелерни ажып эртеринче Совет Эвилелиниң чаагай күзел-соруун илергейлээн дээрзин демдеглээн. Совет улус СЭКП-ниң болгаш ССРЭ-ниң чазааның совет кызыгаарларга дээп болбас чорукту магадылап турар хемчеглерни чаңгыс эп-сеткил-биле деткип турар дээрзин база демдеглээн.

* * *

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Сөөлгү чылдарның дургузунда Совет Эвилели ленинчи даштыкы политиканы, ССРЭ-ниң, КУР-нуң болгаш бүгү социалистиг лагерьниң улустарының эрге-ажыктарын удуртулга болдурбушаан, совет-кыдат кызыгаарга байдалды чогумчудар дугайында сагыш салыышкынын могаг чокка илергейлеп келген дээрзин Улан-Батор радиозунуң тайылбырында чугаалаан. Ындыг болза-даа Маонуң бөлүү совет кызыгаарның туруп турар корум-чурумун үрээнинче угланыышкынны соксаал чокка чорудуп келген, ол чорук Даман ортулук районунда кызыгаарга шыңгыы месилдежиишкинге чедирген деп, тайылбырда чугаалаан.

МАР-ның ажылчы чоннары ССРЭ-ниң чазааның Медеглелин изии-биле чүүлдүгзүнүп база деткип, ону Кыдаттың албан ёзузунуң пропагандазының нүгүл, мегезин сойгалаан чугула документ кылдыр санап турар.

Совет улус Совет Эвилелиниң ленинчи даштыкы политиказын, Совет күрүнениң ыдыктыг кызыгаарларынга дээп болбас болгаш айыыл чок болур чоруун хандырар талазы-биле ССРЭ-ниң чазааның хемчеглерин чаңгыс эп-сеткилбиле деткип турар деп, Совет чазактың Медеглелинде чугаалаан чүүлдерни радио тайылбырынга демдеглээн.

* * *

КАИР. (СЭТА). Каирниң хөй-ниитизи болгаш парлалгазы ССРЭ-ниң чазааның Медеглелинге улуг кичээнгейни салып турар.

МЕН агентилел бодунуң эртенги дыңнадыгларын совет-кыдат кызыгаарга байдалды чогумчударының эргежок чугулазының дугайында ССРЭ-ниң чазааның Медеглелиниң допчулалын дамчыдары-биле эгелээн.

Каирниң кежээ үнер «аль-Масса» солуну ССРЭ-ниң чазааның Медеглелиниң дугайында дыңнадыгны бирги арынга парлаан болгаш байдалды чогумчудар талазыбиле «практиктиг хемчеглерни соңгаарладыышкын чокка алырының эргежок чугулазының» дугайында айыткан чүүлдерни онзалап демдеглээн.

Медеглел «кызыгаарга парыдаашкынны болдуруп болгу дег хөделиишкиннерден ойталаарынче КУР-нуң чазаан кыйгырган» деп, солун демдеглээн.

* * *

ПАРИЖ. (СЭТА). Совет-кыдат кызыгаарга кыдат эрге-чагырганарының өөскүткен месилдежиишкиннеринге холбаштыр ССРЭ-ниң чазааның Медеглели француз найысылалдың даштыкы политиктиг тайылбырлакчыларының кичээнгейин хандыткан. Француз радио болгаш телевидение медеглелдиң допчулалын сөөлгү медээлеринге каш удаа дамчыткан.

Франс Пресс агентилел ССРЭ-ниң чазааның Медеглелиниң бүрүн текстизин дамчыткан. Медеглелди тайылбырлавышаан, агентилелдиң айытканы болза, ийи чурттуң аразында кызыгаарның чамдык участоктарын тодарадыр дугайында 1964 чылда Пекинге эгелээн сүмележилгелерни уламчылаар дугайында, бүгү маргылдааларны чугаалажыышкыннарның аргазы-биле шиитпирлээр дугайында совет саналдарга тодаргай харыыны кыдат удуртукчулар ам бээр хүлээлгелиг.

Чаңгыс эп дээш

МОНТЕВИДЕО. (СЭТА). Вьетнамга хамаарыштыр интернационалчы хүлээлгени күүсетпес азы күүседиринге шаптыктап турар кижилер маадырлыг вьетнам улустуң мурнунга, бүгү революстуг күштерниң мурнунга буруулуг. Чогум-на харын бодунуң үүлгедиглери-биле империализмге боттуг дузаны көргүзүп турар Мао Цзэ-дуннуң бөлүү ындыг аар харыысалганы бодунга алган. Ол дугайын Уругвайның Коммунистиг партиязының «Популар» солунунуң редакция чүүлүнде чугаалап турар.

Мао Цзэ-дуннуң авантюрисчи политиказы Кыдаттың Коммунистиг партиязын чылча шаварынга чедирген. Ол политиканы делегейниң коммунистиг шимчээшкининиң болгаш революстуг өске-даа күштерниң чаңгыс эвинге удур угландырган дээрзин солун бижээн. Бо дугайын Даман ортулук районунда совет-кыдат кызыгаарга чөңгээлиг үүлгедиглер тодаргай херечилээн. Ол чөңгээлер таварылга-биле болбаан, олар Кыдатта иштики берге байдалдың, марксисчи-ленинчи өөредигни маоцзэдунизм, бужар-чүдек национализм болгаш шовинизм-биле солаан Мао Цзэ-дуннуң антисоветчи политиказының түңнели-дир деп, «Популар» айыткан. Америк империализмге удур чүгле хоозун шуугаазыннар-биле демисежип, Боннга дузаазын катпышаан, Мао социалистиг чурттарга удур, хамыктың мурнунда ССРЭ-ге удур чөңгээни кылып турар деп, солун демдеглээн.

Бүгү партиялар коммунистиг шимчээшкининиң чаңгыс эвин болгаш тайбыңны камгалаары-биле шиитпирлиг турушту ээлеп, кыдат удуртукчуларның үүлгедиин кинеңнээшкин-биле бурууу шаап көөрүн тургустунган байдал негеп турар дээрзин солун демдеглээн.

Коммунистиг болгаш ажылчын партияларның Москвага ам болур делегей Чөвүлел хуралынга хамаарыштыр солунуң айытканы болза, ол хуралды марксисчи-ленинчи идеяларының чечектелиишкининиң үезинде, Совет Эвилелиниң болгаш социалистиг өске-даа чурттарның экономика талазы-биле улуг чедиишкиннерни чедип алган үезинде, марксисчи-ленинчи идеяларның бүгү делегейге тиилелгелиг базымының үезинде, империализм биле депшилгелиг бүгү күштерниң аразында аңгы демиселиниң чидигленгениниң үезинде эрттирерин айыткан.

Чүүлдүг деп санаан

СОФИЯ. (СЭТА). Болгарияның Министрлер Чөвүлели Варшава Керээзиниң киржикчилери күрүнелериниң Политиктиг консультативтиг комитединиң Чөвүлел хуралының ажылынга киришкен болгар төлээлерниң ажыл-чорудулгазын чүүлдүг деп санаан дээрзин БТА агентилел дамчыткан. Министрлер Чөвүлели ол хуралдың шиитпирлерин күүседир сорулга талазы-биле эргежок чугула хемчеглерни алырын чогуур министерстволарга болгаш төп албан черлеринге дааскан. БУР-нуң Даштыкы херектер министри И. Башев чөвүлел хуралдың ажылының дугайында информацияны чазактың хуралынга кылган.

ШВЕЙЦАРИЯНЫҢ КҮШ-АЖЫЛ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТК-НЫҢ ПЛЕНУМУ

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Швейцарияның Күш-ажыл партиязының Төп Комитединиң пленуму март 29—30-де Лозанна хоорайга болуп эрткен. Пленум Коммунистиг болгаш ажылчын партияларның делегей Чөвүлел хуралын белеткээр талазы-биле Комиссияның ажылынга киришкен бодунуң төлээлекчизиниң отчёдун дыңнаан болгаш чүүлдүг деп санаан.

Швейцарияның Күш-ажыл партиязының ТК Белеткел комиссиязының май 23-те болур түңнел сессиязынга, а ол ышкаш июнь 5-те эгелээр делегей Чөвүлел хуралынга киржир дугайында шиитпирни хүлээп алган дээрзин пленумнуң резолюциязында чугаалаан.

МУРНУУ ВЬЕТНАМДА ТУЛЧУУШКУННАР

ХАНОЙ. (СЭТА). Хосталга армиязының чепсектиг күштери болгаш мурнуу-вьетнам Вьенхоа можунуң чурттакчы чону сөөлгү ийи неделяның дургузунда дайзынның сес ротазын, ооң иштинде ийи америк ротаны чыскаалдан үндүрген, элээн каш бронемашиналарны болгаш шериг судноларын узуткаан деп, ВИА агентилел дыңнаткан.

Тайнинь можуга патриоттар америк-сайгон шериглерниң үш чүс ажыг солдаттарын узуткаан болгаш сес самолётту дүжүр аткан.

Хуралдап дооскан

ВАШИНГТОН. (СЭТА). СЕНТО-нуң шериг комитединиң Вашингтонга ийи хүн үргүлчүлээн хуралы доозулган. Ол блоктуң беш чурттарының — АКШ-тың, Англияның, Иранның, Пакистанның болгаш Турцияның улуг дужаалдыг шериг удуртукчулары «СЕНТО-нуң район камгалалын планнаарының» айтырыгларын чугаалашкан, а ол ышкаш эрткен чылда болган шериг өөредилгелерни анализтеп көрген. Шериг комитеди бо чылда чорудар шериг өөредилгелериниң программазын ажылдап кылган.

АКШ-тың штабтар начальниктер комитединиң даргазы генерал Уилер хуралдың түңнелдеринге холбаштыр күзелиниң ханганын парлалга конференциязынга илергейлеп, ону «улуг чедиишкиниг» эрткен деп демдеглээн.

«Суэцтен чөөн талаже» районда англичаннарның үнгени СЕНТО-га боттуг салдарны чедирбээн деп бодалын Уилер чугаалаан.

Д. ЭЙЗЕНХАУЭР ӨЛГЕН

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Республиканчы партиядан АКШ-тың президентизи чораан Дуайт Эйзенхауэр 78 харлыында чоокта чаа Вашингтонга өлген.

АЛЖИР. Алжир биле Совет Эвилелиниң аразында найыралчы харылзаалар, үре-түңнелдиг кады ажылдажылга чыл тудум-на быжыгып база хөгжүп турар.

ССРЭ-ниң техниктиг дузаламчызы-биле аныяк республикада металлургия комбинадын тудуп, национал кадрларны белеткээр өөредилге төптерин тургузуп турар, хөй санныг бөлүк совет тускай эртемниглер — эмчилер, мал эмчилери, инженерлер, башкылар ажылдап турар.

Совет ветеринар эмчи Василий Бессмертный янзы-бүрү эмнерниң ужур-дузазын алжирлерге тайылбырлап тур.

С. КРУГЛОВТУҢ фотозу.
(СЭТА-ның фотохрониказы)

ШЫН

Кызылда школа хүнү

В. И. Ленинниң төрүттүнгенинден бээр 100 чыл болур оюнга бүгү совет улус-биле кады башкылар база белеткенип турар. Кызылдың №2 школазында маңаа хамаарышкан улуг ажылдарны чорудуп турар. Баштыңчының амыдыралының болгаш ажыл-чорудулгазының үлегер-чижээнге уругларны кижизидериниң таарымчалыг аргаларын башкылар дилеп тып турарлар. Бо темага хамаарыштыр чорудуп турар ажылды дыштанылга хүннеринде школага болган тускай конференцияга түңнээн. Конференцияның темазы: «В. И. Ленинниң амыдыралының болгаш ажыл-чорудулгазының үлегеринге уругларның идей-политиктиг кижизидилгези». Конференцияның темазын партия хуралынга бадылаан. Конференцияга белеткелди ийи ай дургузунда чорудуп келген. Үстүнде темага хамаарышкан эң эки хемчеглерниң дугайын чып көргүскен, делгелгени эрттирген.

Делегей байдалының дугайында лекция база болган. «Өөреникчилерниң идей-политиктиг кижизидилгезинге политинформацияның ролю» деп илеткелди школа директору М. О. Дамдынчап кылган. Пионерниң улуг вожатыйы Г. И. Саморокова «Интернационалдыг кижизидилге», «Комсомол хуралы — өөреникчилерниң политиктиг кижизидилгезиниң база бир хевири», «Класстан дашкаар ажылдарга ленинчи теманы ажыглаары» болгаш Ульяновск хоорайның школаларының дуржулгазының дугайында база өске-даа чугула айтырыгларны конференцияга чугаалашкан.

Ийи хүн дургузунда үргүлчүлээн чугаалажылгының үре-түңнелдиг болуру чугаажок. Илеткелдер дыңнаан соонда санал-онал хөй болган. Конференцияның түңнелинде школаның профэвилел организациязы башкыларга дыштанылга кежээзин организастаан.

Бөгүн Кызылда школа хүнүн үшкү удаа эрттирип турар. Школа айтырыгларынга хөй-нииттиниң кичээнгейин улам улгаттырары биле бо хүннү доктаадып тургускан.

АЖЫЛ-ИШЧИ ЭГЕЛЭЭШКИН

Берт-Даг ортумак школазының өөреникчилери төрээн совхозунуң ажыл-агыйынга эвээш эвес дузаны чыл санында көргүзүп келген. «Бо чылын чүнү кылып болур бис? А ол дээрге кайгамчык юбилейниң бүдүүзү, ону эки ажыл-херектер-биле уткуваажe кайын болур». Мындыг бодалдар школаның үстүкү класстарының өөреникчилериниң, комсомолчуларның сагыш-сеткилин хайныктырган. Комитетке, комсомол хуралынга чедип алган дуржулганың түңнелдерин өөреникчилерниң ниити хуралынга тургускан. Партия организациязы, башкылар чөвүлели деткимчени, практиктиг угланышкынны берген. Хуралга хүлээп алдынган кыйгырыгны районнуң өске школаларынче тараткан.

Мурнуку чылдарга деңнээрге, бо чылын «Тес-Хем» совхоз суггарылганы элээн калбартып, ооң хемчээлин тараа шөлдеринге 700, сигеннинге — 236, одарларга 210 гектар чедирери көрдүнген. Өөреникчилер бо ажылга база боттарының улуг-хуузун киирер. Аныяк суггатчыларның звенозун тургускаш, 10 гектар картофельди база 4 гектар янзы-бүрү ногааны, школа чанында дуржулга участогундан аңгыда, суггарып, ажаарып хүлээнген. Суггарылганың мурнакчы арга-дуржулгазын тускай өөредилге-биле чедип алырлар. 12 тоску классчы оолдар, кыстар бүдүрүлге үнделиниң кичээлдеринге база бөлгүмнерге тракторист мергежилин чедип алырынга кызымак белеткенип турарлар.

Мал чеми белеткээринге школачыларның салыышкыны база көскү болур. Оларның күжү-биле кылдынар 50 тонна сиген ниитиниң малының келир кыжын хүр ажарынга эвээш эвес салдарлыг болуру чугаажок.

«Чымчак алдын» ажаап алыр өйде 40 кижи составтыг кыргыкчы звено ажылдаар. Кижи бүрүзү хүнде 15 хойну кыргыыр деп норма-чижекти доктааткан. Бо кампания эгелегиже чедир аныяк кыргыкчылар совхозтуң организастаары курстарга өөренип алырлар.

№ 1 хойжу бригаданы база Өртең сүт-бараан фермазын школа шефтээшкинге алган. Ооң дерилге, кааcталгазын чоокку үеде экижидер сорулга салдынган. Культурлуг хандырылга аңаа доктаамал болган турарын харыылаар бис деп комсомолчулар даанган. Ажылдап турары черлерге өөреникчилер спорттуң, дыштанылганың янзы-бүрү хевирлериниң дериг-херекселдерин кылып, совхозтуң аныяктары-биле кады хостуг үени ажыктыг эрттирери чугула деп олар санаанннар.

Бо бүгү ажылдар-биле чергелештир, бодунуң школазынга кылып алыр ажылдарны кыйгырыгда эгелээшкинниң авторлары айыткан. Оларның чамдыызы бо-дур. Школа девискээрин улам чаагайжыдып ногаанчыдар, дуржулга участогунга ногаа тарыыр болгаш ооң ажаалгазын эки чорудар. 150 кубометр одаар ыяшты 8—10 класстарның күжү-биле белеткээр. Бус-биле изидер одалга системазын школага кииреринге дорт киржилгелиг болур.

Ниитизи-биле чугаалаарга, бо школаның эгелээшкини солун. Ол чүгле ажыл-агыйжы салыышкын болур эвес, харын өөредилге-кижизидилгелиг ажылдарга көскү рольдуг, эки салдарлыг болуру чугаажок. Совхозтуң талазындан бо бот-идепкейни байырлап хүлээп алгаш, тодаргай, хүн бүрүнүң деткимчезин көргүзери күзенчиг.

«Малчын Тес-Хем районнуң школачылары! Бистиң ынак баштыңчывыс болгаш башкывыс В. И. Ленинниң чагыгларын күүседир дээш, аңаа кызыгаар чок ынакшылдың илерели кылдыр, ооң төрүттүнгенинден бээр 100 чыл болур төөгүлүг оюн төлептиг уткууру-биле төрээн ажыл-агыйларывыстың экономиказының улам шапкын хөгжүүрүнге бодувустуң үлүг-хуувусту киирерививс албан деп көргеш, өөреникчилерниң бүдүрүлге бригадаларын тургузуп, патриотчу ажылдаарынче эш-өөрүвүс силерни кыйгырдывыс!» Кыйгырыгның бо сөстери районнуң школачыларының чүректеринге, сеткил-сагыжынга хайныышкынны болдуруп, төлептиг харыыны тывар.

А. ДЕМБРЕЛЬ.

Школачыларның часкы дыштанылгазы эрткен. Часкы хүннерде солун, хөглүг ажыл-херектер-ле хөй болган. Бот-тывынгыр уран чүүл көргүзүглери район бүрүзүнге боол эрткен. Шериг оюну «Зарница» база болган. Аныяк туристер боттарының слёдун Кызылга эрттирген. Улуг-Хемниң школачылары бот-тывынгыр уран чүүлге идепкейлиг киришкеннер.

ЧУРУКТА: Шагаан-Арыгның № 1 школазының бот-тывынгыр уран чүүл коллективиниң ниити ыр бөлүү.

С. ӨСКҮС-ООЛДУҢ фотозу.

ЮБИЛЕЙГЕ

Пролетариаттың улуг баштыңчызы, Совет күрүнениң тургузукчузу В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 100 чыл оюнга болгаш ССРЭ-ниң акы-дуңма өг-бүлезиниң составынга Тываның каттышканындан бээр 25 чыл болурунга уткуштур Өвүр районнуң «Торгалыг» совхозта хөй-нийти организацияларының эки концерт дээш чарыжы эгелээн, ону Культура бажыңы болгаш профэвилел организациязы эки чорудуп турар.

Делегей херээженнериниң хүнү — март 8-ке тураскаадып, Торгалыг ортумак школазының коллективи биле совхозтуң автогараж чолаачыларының коллективи боттарының концерттерин ээлчег ёзугаар суурнуң ажылчы чоннарынга бараалгатканнар.

Школа коллективиниң концертиниң программазы байлак болгаш утка-шынарлыг болуп, чоннуң бедик үнелелин алган. С. К. Токаның «Араттың сөзү» деп тоожузундан «Шаагай» деп эгени шиижиди таарыштыр тургускаш, көргүскени онза ылгалып, революция мурнунда тыва херээжен чоннуң эргешөлээ чок чораан аар-берге амыдыралын болгаш ол үеде дужүметтерниң бужар чаңнаа болгаш каржы, дерзии овур-хевирин тода, билдингир ойнап, сценага көргүскени чедиишкинниг болган. Шиижиткен көргүзүгде аваның ролюн башкы Лидия Байырлаңның база каржы дужүмет Даш-Чалаңның ролюн башкы Тумат Дадар-оолдуң ойнааны эки болган.

Автогараж чолаачыларының концерти ниитизи-биле база эки түңнелдиг болган. Бөлүк оолдар сценага үнүп келгеш, ырлап, хөөмейлеп, сыгырты бээрге хоюг, өткүт, тааланчыг дыңналып келгилээн, чоннуң улуг сонуургалын чаалап ап шыдаан.

Бо хүннерде эң эки культурлуг өг-бүле болгаш сценага кедер эки шынарлыг эр, херээжен тыва тоннар дээш конкурстар херээженнер чөвүлелиниң удуртулгазы-биле совхозта калбаа-биле нептереп, бо ажыл эки чоруп турар.

Ырак-ыаак, тайга-сында малчын чоннуң ортузунга идеологтуг ажылды нептередириниң болгаш ажыл-агый адырларында чедер, четпес чүүлдерни илередип, сойгалаар, чедир кылыр эвин айтып, суртаал чорудар культуранаң одаглары кызыл-туранның одаглары кызыл-булуңнар болур. Совхозта малчын бригадалар төптеринде кызыл-булуңнар эки дериттинген, ында политбөлгүмнер өөредилгезин план ёзугаар эрттирип турар.

Малчыннарның ортузунга культура-массалыг улуг ажылды совхозта бир чыл бурунгаар тургустунган «Хомус» аттыг бот-тывынгыр уран чүүлдүң агитбригадазы чорудуп, план ёзугаар ай, квартал санында үнүүшкүннерни кылып, малчыннарның күзенчиг аалчылары апарган. Оларның улуг сонуургалын чаалап алган концерттериниң репертуарларын бригада байлак болгаш бедик утка-шынарлыг кылдыр тургузуп, лекция, беседаларны кылып чорудуп турар.

Бо хүннерде ээлчеглиг үнүүшкүнге концерт белеткелин чорудуп турар. Совхоз мал ажыл-агыйлыг, ынчангаш малчыннарга тураскааткан номерлер кол черни ээлеп турар. «Хомустуң» хоочун киржикчилери Торгалыг ортумак школазының башкылары Вера Седен-оол, Саая Бюрбеениң «Айлаң кужум», Зоя Бады-Суур Юрий Сундуйнуң «Төрээн черим» деп ырларын ырлай бээрге, дамырак кара сугларның төнмес-батпас арыг, өткүт агымы дег, уян, тода чаңгыланып, малчыннарның сонуургалын хаара туда бээр.

Агитбригаданың бот-тывынгыр танцычылары башкы Роза Мартына, кино кассири Оля Бичен, эмчи Куулар Маадыр-оол, баянист Сюрюн Сарыг-оол испан улустуң танцызын болгаш тыва улустуң «Аъдым», «Малчыннар уруглары», эвенк улустуң «хорей» деп танцыларын эптиг, ээлгир ойнап чоруп турар. Чаңгыстың танцычызы Куулар Маадыр-оол «Русская плясовая» болгаш бодунуң чогаадып тургусканы «Чылгычы» деп танцызын ойнай бээрге, малчыннарның өөрүшкүзү хайныгып, үзүктел чок адыш часкаашкыннары-биле уткуп, катап ойнаарын дилей бээрлер.

Совхозта көдээ Культура бажыңында кино хүн бүрү үнүп, киномеханик Монгуш Бичен ай планын 100—120 хуу күүседип, эки ажылдап турар. А бир чыл бурунгаар Ак-Чыраа көдээ клувунга турум кино четкизин, малчыннарның негелдезин барымдаалааш тургускан турган. Баштайгы үеде кинолар үнүп, малчыннар кежээниң-не хостуг шагында клубка чедип кээп, кинолап чаңчыга бергеннер. Сөөлгү үеде кино үнместээн. Кандыгдаа механик томуйлап каарга, орта кино үндүрбес, ындамында барган сураа үнер апарган болгаш районнуң кинофикация чери, Ак-Чыраада кино четкизинге орта кино үнмес, планнап каан акша орулгазын киирбес боорга, ам шуут дужүргеш, районга кожер кино четкизи кылдыр эде тургузарынга четкен. Мындыг дүвүренчиг байдалдар турда совхозта партия эге организациязы болгаш комсомол комитеди кандыгдаа хемчег албайн турар.

Уран чүүл чоннуу, ынчангаш чон-биле тудуш харылзаалыг ажылдап, чоннуң ортузунда уран мергежилдиглерни тып, бар-ла талантызын деткип, сценага көргүзер улуг үлүг культура ажылдакчыларының кол сорулгазы болур.

Д. КАРА-САЛ.
совхозта кызыл-өг эргелекчизи.

Спорт

Баскетбол

Чылдың-на бо үеде Кызылда күрүнениң педагогика институдунуң факультеттериниң командаларының аразынга баскетболга бирги чер дээш маргылдаа болуп турар.

Бо чылын база ол маргылдаа ук өөредилге чериниң спорт залынга неделя ажыг үениң дургузунда үргүлчүлээш, доозулган.

Маргылдаа орту чеде бергенде, тренер-башкыларның, дыл-төөгү болгаш литература, биология факультеттериниң командалары тиглии берген.

Башкылар биле келир үениң биологтарының оюну чидиг болгаш чараш демиселге эрткен. Башкыларда Монгуш Маадыр, Геннадий Забродин, Салчак Красс, Василий Баклыков, Николай Кувеани, а биологтарда Демдек Сарыг-оол, Монгуш Дадар-оол ышкаш шыырак ойнакчылар бар. Бо солун оюн башкыларның тиилелгези-биле доозулган.

Түңнел оюннарга дыл-төөгү болгаш литература факультединиң командазы биологтарны утказ, 1969 чылда институттуң чемпиону болган.

Уругларның эң сөөлгү оюннарынга дыл-төөгү болгаш литература биле биология факультеттериниң бирги командаларының ужуражыышкыннары чидиг демиселге сонуурганчыг эрткен. Литфактың спортчулары Люда Бархадаеваның, Валя Субботкинаның чараш, аваангыр ойнап өөренгенин көрүкчүлер магадаан. Бо оюнга литфактың уруглары тиилээн.

Команда аайы-биле бирги, ийиги, үшкү черлерни тренер-башкыларның, литфактың, биофактың командалары дараалаштыр алгылаан. А факультеттер аайы-биле бирги черни литфактың оолдар, уруглар командалары бүзүрелдиг чедип ап, институттуң бо чылгы чемпионнары болган.

К. КЫЗЫЛ-ООЛ

Гимнастика

Эрткен дыштаныр хүннерде Кызылдың уругларның спортчу школазынга гимнастикага ук школаның бирги чери дээш маргылдаа болуп эрткен. Аңаа найысылалдың эң шилиндек гимнастары киришкен.

Маргылдааның баштайгы хүнү эң бичии оолдарның болгаш уругларның көргүзүглери-биле эгелээн. Бо ышкаш улуг ужур-дузалыг маргылдаага бир дугаарында киришкеш, эки спортчу мергежилдиин көргүскен бичии гимнастар Юра Маркин (№ 11 школаның дөрткү классчызы), Игорь Иванов (ол-ла школаның бешки классчызы) оларны демдеглээри өөрүнчүг. Бистиң республиканың спортчу ат-алдарын зона маргылдааларынга чедиишкинниг камгалап келген, аныяк, улуг спортчу келир үелиг гимнаст, бирги разрядчы Гена Куулар (Кызылдың № 7 школазының сески классчызы) борта база эки белеткелдиин көргүскен.

Спорт мастеринге кандидаттың нормазын күүседир программага маргылдаага уруглардан Таня Шишигина (медучилище), Люда Кокорина (№ 14 школа), Наташа Голубцова (№ 1 школа), оолдардан Владимир Спиридонов (тубдиспансер), Лёня Чемков (№ 7 школа), бирги разрядтың нормазын күүседир программага маргылдаага уруглардан Нина Кислицова («Союзпечать»), Галя Куулар (№ 7 школа), Галя Констатинова (№ 14 школа), оолдардан Алёша Шойгу (№ 7 школа), Саша Вохнев (№ 14 школа), Коля Хлабов (№ 3 школа) олар чедиишкинниг киришкеннер.

В. ХОПРОВ.
Кызылда уругларның спортчу школазының директору.

Редактор К. Н. ДИИГА.

Республика школаларында

Школачыларның часкы дыштанылгазы эгелээри билек, уран талантызын көргүзери-биле Бии-Хем районнуң 3 ортумак, 5 сес чыл школаларындан 900 ажыг өөреникчи Туран хоорайга чыглып келген. Бо удаада районнуң эге школаларының коллективтери көрүлдеге киришпээн.

Бот-тывынгыр бичии артистерниң сценага ийи хүн үргүлчүлээн маргылдаазының түңнелинде Тарлаг 8 чыл школазының бот-тывынгыр артистери бирги черни алгаш бирги чергениң дипломну-биле шаңнаткан. А дараазында черлерни Туранның № 1, 2 школалары болгаш Аржаан ортумак школазының коллективтери алган.

Дыштанылгазында Туран хоорайның школаларының өөреникчилери «Зарница» шериг кижизидилгелиг оюнга массалыг үнген. Бо хүннерниң бирээзинде ол-ла хоорайга район башкыларының уруглар-биле ажыл дугайында бир хүннүг педагогтуг номчулгазы болуп эрткен.

Ол хүннерде Улуг-Хем районнуң теву Шагаан-Арыг хоорайның № 2 ортумак школазында район школачыларының янзы-бүрү чүүлдерден кылган ажылдарының делгелгези ажыттынган. Эш Дагба директорлаан Ак-Туруг ортумак школазының өөреникчилериниң ажылын көрүкчүлер дыка сонуурган. Ында күш-ажыл башкызы эш Өлзейниң удуртулгазы-биле өөреникчилерниң көвүдедириниң таблицазын ток күжү-биле харыызын көргүзер кылдыр тургусканы онза солун болган. Ол ышкаш оларның тыва аптараларны чазааш угулзалааны нарын, шевери-биле улуг ылгалдыг.

Хайыракан 8 чыл школазының өөреникчилериниң В. И. Ленинниң 100 чылынга, Совет Тываның 25 чылынга тураскаадыр кылганы стендилерни болгаш Арыг-Үзүү 8 чыл школазының өөреникчилериниң тургусканы «Кым мурнаарыл?» деп четкилиг шарикты чогаатканы тывызык, чараш болган.

ЧАГААЛАРДАН ОДУРУГЛАР

ЫЯШ БЕЛЕТКЕЛИ

Бай-Тайга районда «Мурнакчы» колхозтуң ажыл-ишчилери одалга ыяжы белеткээриниң шалыпчы айы февральда 3085 кубометр токпакты белеткээн.

Ажылдың улуг-нормазын хүн бүрү ажыр күүседип турар кызымак кижилер хөй. Моон чижээнге К. Маадыр-оол, Х. Дарыймаа, Б. Куулар, К. Сарыг-оол, С. Очур оларны айтып болур.

О. ШОЖУТ-ООЛ.

СУББОТНИК

Чоокта бир дыштаныр хүнде Өвүр райпозунуң коллективи ыяш белеткээринче болгаш столоваяны арыглап, шеверлээринге субботник организастаан.

Ол ажылдың түңнелинде 60 кубометр ыяшты тайгага белеткээш, ону сөөртүп экеп алган, столоваяны чугайлап, ооң иштин болгаш даштын арыглаан. Субботникке 30 кижи киришкен. А. Монгуш, С. Айыжы, С. Монгуш, Ж. Тинмей база өскелер-даа кызымак, бедик бүдүрүкчүлүг ажылдаан.

И. БАЛЧЫРАК.

ЛЕСНИКТЕР СЕМИНАРЫ

Марттың сөөлгү неделязында Улуг-Хем районнуң лесниктериниң 4 хонук семинары болган. Аңаа ыяш ажыл-агыйының директору эш Атаманов, инженер эш Кузьменко олар арга-ыяшты өрттен камгалаар база ыяш тарып олуртур дугайында лекцияны номчаан.

* * *

Ак-Туруг ыяш ажыл-агый салбыры майдан эгелеп 104 гектарга ыяш олуртур, ооң кезиин трактор-биле, а артканын хол-биле тарыыры көрдүнген.

К. КОМБУ.

Найыралдың кежээзи

Якутскиниң Күрүне университединиң студентилери бистиң институтка аалдап келгеннер. Соңгу чүктен келген өңнүктеривисти өөрүшкүлүг, чымыг-чымчак хүлүмзүрүүшкүн-биле уткуп алдывыс.

Аалчыларны уткаан, оларбиле ужуражылганың кежээзи институттуң делгем залынга болган. Кижи-даа хөй чыылган. Университеттиң төөгүзүнүң дугайын студентилерниң удуртукчузу И. С. Сивцев биске сонуургадып таныштырды. В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 100 чыл юбилейинге тураскааткан социалистиг чарышка бистиң институтту кыйгырганын чуулаңнып хүлээп алдывыс.

Якут өңнүктер найыралдың демдээ кылдыр «Найырал» деп бижип каан, якут улустуң национал саазы болур чоран-кундазаны биске сүйбелек кылдыр сундулар.

Дараазында аалчыларывыс боттарының солун концертин көргүстү. «Якутия — мээң ырым» деп аттыг концерттиң номер бүрүзү-ле бисти сонуургаткан. Оларның концертин дамчыштыр Якутияның ...

... улаштыр диңмирeп-ле турду. Концерттиң ийиги кезээ улам сонуурганчыг. Николай Саввин, Егор Кампеев, Вашлев Пахом үш аңгы аялгага ырлажы бээрге, адыш часкаашкыннары улай-улай диңмиттели бээр. Танцы бөлүү тыва улустуң «Аъттыг кижилер» деп танцызын эки күүсеткен. Көдээ ажыл-агый факультединиң III курузунуң студентизи Герасим Галиковтуң хыдыг хөгжүмге ойнаар салымнызын кайгап, якут хомустуң тааланчыг үнүн дыңнап ханмас!

Найыралдың хөглүг кежээзи кончуг солун болгаш бедик деңнелге эрткен.

К. КАЛИНДҮҮ.

Кызылдың башкы институдунуң студентизи.

База катап делегей чемпиону болган

СТОКГОЛЬМ, март 30. (СЭТА-ның тускай корр). Совет хоккеистер сөөлгү ужуражылгага хоккейге Канаданың чыынды командазын 4:2 санга уткаш, алдын медальдарны база катап чаалап алганнар. Бистиң хоккеистеривистен Михайлов ийи, Ромишевский биле Мальцев олар бир-бир шайбаны киир каккан.

Бо тиилелге бистиң хоккеистеривистиң кончуг чидиг демиселиниң түңнелинде чедип алдынган. Үш чурттуң чыынды командалары 16-16 деңсанны чедип алган турган. ССРЭ-ниң командазының киирген болгаш хаалгазынче эрттирген шайбалары ылгалдыг болганындан бирги чер аңаа таварышкан. Швецияның хоккеистери мөңгүн, Чехословакияның хоккеистери хүлер медальдарны алган.

Америк команданы «А» бөлүктен үндүргеш, ооң орнунга Германның Демократтыг Республиканың командазын киирген. Ол команда америк команданы «В» бөлүктүң командаларының аразынга маргылдаага мурнунда уткан.

Финляндияның чыынды командазы «шын ойнааны» дээш тыпсыр кубокту чедип алган. Ол команда эң-не эвээш — 56 минута шаштыкел үелиг болган.

ЧУРУКТА: ССРЭ-ниң чыынды командазы. Солагай талазындан оң талазынче (бирги одуруғда): Е. Зимин, Е. Поладьев, А. Фирсов, А. Мальцев, В. Пучков, В. Лутченко, Е. Мишаков, В. Кузьмин, Ф. Юрзинов, В. Харламов, В. Зингер, В. Викулов; ийиги одуругда: улуг тренер А. Чернышёв, А. Рагулин, Б. Михайлов, А. Якушев, В. Петров, В. Давыдов, И. Ромишевский, В. Старшинов, тренер В. Тарасов.

СЭТА-ның тускай корр. В. Ун Да-шиниң фотозу.

ТЫВАНЫҢ ХӨГЖҮМ-ШИИ ТЕАТРЫНГА

Апрель 2, 6 хүннеринде

Башкир чогаалчы И. ЮМАГУЛОВТУҢ

„ӨЖЭЭН" (НЭРКЭС)

деп ийи көргүзүглүг шиизи болур.

Шииниң эгелээри 19.30 шакта. Касса эртенгиниң 10 шактан эгелеп ажылдаар.

КИНО

АПРЕЛЬ 2-ДЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Илбичи» 10.45, 2.15, «Бир кижи аътын» 12.30, 4, 5.45, 7.30, 9.15 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: «Баштайгы курьер» 10, 2, «Улуг маневрлер аразында» 12, 3.50, 5.50, 7.50, 9.45 шактарда.

«БАА-ХЕМ»: «Крощтуң ужуралдары» 3, «Уттундурбас» 4.50, 6.45, 8.40 шактарда.

СЭКП Тыва обкомунуң кежигүнү, «Шекпээр» совхозтуң мурнакчы хойжузу Шагдыр Бегаевич Ооржактың кадайы Маадыр-ве

Айыр-Санаа Хереловна ООРЖАКТЫҢ

хенертен мөчээнинге холбаштыр СЭКП Барыын-Хемчик райкому болгаш совхозта партком ооң өг-бүлезинге болгаш чоок төрелдеринге ханы кажыыдалын илергейлеп тур.

Редакцияның адрези: Кызыл, Щетинкин—Кравченко кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАР: Редакторнуң 24-63, редакторнуң оралакчыларының болгаш пропаганда килдизиниң 35-24, харыысалгалыг секретарьның 23-35, партийжи амыдырал килдизиниң 23-54, культура килдизиниң 37-13, көдээ ажыл-агый килдизиниң 21-47, үлетпур килдизиниң 22-64, чагаа база совет тургузуг килдистериниң 21-27, информация килдизиниң 20-60, бухгалтерияның 31-75, корректорларның 27-41. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгаар.

Солун неделяда алды катап үнер

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында парлалга эргелелиниң типографиязы (Кызыл, Щетинкин—Кравченко кудумчузу, 1). ТС—00297.